چاوپێکەوتنی عەلیرەزا مەیبدی لەگەڵ مەنسوری حیکمەت

چاوپێکەوتن لەگەڵ ڕادیۆی فارسی لۆس ئەنجلەس – عەلیرەزا مەیبدی

مەنسور حیکمەت
وەرگێڕانی بۆ کوردی کاوە عومەر
بەشی یەکەم – ٧ی حوزەیرانی ١٩٩٩
دەقەکە لە شریتەکە وەرگیراوە

شریتی ٦ خولەک
عەلیرەزا مەیبدی بەڕێز مەنسور حیکمەت، شەوتان باش!

مەنسور حیکمەت: شەوتان باش بەڕیز موبیدی ئێوە باشن؟

عەلیرەزا مەیبدی سوپاس. تۆ باشی

مەنسور حیکمەت: زۆر سوپاس بۆ ئیوە.

عەلیرەزا مەیبدی سوپاس بۆ قبوڵکردنی بانگهێشتنامەکەمان بۆ قسەکردن لەگەڵ یەکتر. یەکەم: بەڕێز حیکمەت تا چەند ڕێگەم پێدەدەت لە ژیانی تایبەتی تۆ بپرسم ؟

مەنسور حیکمەت: هەر پرسیارێکتان پێ خۆشە دەتوانن بیکەن، منیش خۆم وەڵامی دەدەمەوە.

عەلیرەزا مەیبدیسوپاس.

مەنسور حیکمەت: هیچ سنوورێکی نییە.
عەلیرەزا مەیبدی: هیچ سنوورێکی نییە، زۆر باشە. ئێستا هەرچەندە لە پشت ناوێکی خوازراوەوە خۆت حەشارداوە، بەڵام پێموایە ئەوەندە سەرنج ڕاکێشیت هەیە کە توانیوتە چەندین کۆمۆنیست لە دەوری خۆت کۆبکەیتەوە. باشە ئەم پرسیارە بۆ من یان هەر کەسێکی تر دەتە ئاراوە، ئەم بەڕێزە حیکمەتە کێیە؟ وە تەمەنی چەندە؟ ئەو چی دەکرد؟ لە چ بوارێکدا خوێندووتە؟ خەڵکی کوێیە؟ وە پسپۆڕییەکەی چییە؟ وە کەی دەستی بە چالاکیی سیاسی کردووە؟ دەمەوێت بڵێم ئەمانە پرسیارن کە ڕەنگە بۆ هەر کەسێک سەرهەڵبدەن.

کاک حیکمەت، نزیکەی هەموو نوێنەری تەیف و بزووتنەوە سیاسییەکان، چ لە ناوخۆ و چ لە دەرەوەی وڵات، چالاکییەکانیان بە ئاشکرا کردووە و نزیکە بڵێین بزووتنەوەیەکی ژێرزەمینییمان نییە. ڕەنگە ئەوە چالاکییە گشتییەکان بووبێت کە توانیان تا ڕادەیەکی زۆر ئەم دیواری ترسە بشکێنن. تۆ تاکە کەسێت کە بۆ زۆرێک لە خەڵکەکەمان بە نادیار ماوەتەوە. پێتان وانییە لەم دۆخەی ئێستادا کە شەپۆلێکی گشتی لە هەموو لایەکەوە دەستی پێکردووە، ئەم شاردنەوەی شوناسە ترس و گومان لە هەوادارانی ئێوە یان کەسانی تردا دروست بکات؟

مەنسور حیکمەت: با لەسەر ئەم نازناوە ڕوونی بکەمەوە. بەڕای من ئەم ناوە نازناو نییە. ناوێکی پیشەیی یە. وەک چۆن بۆ نموونە زۆرێک لە هونەرمەندان یان وەرزشوانان بە ناوێک ناسراون کە ناوی بڕوانامەی لەدایکبوونیان نییە. بۆ نموونە ئەگەر بڵێیت ناوی ئێلتۆن جۆن یان مادۆنا نازناوێکە، پێت دەڵێن نەخێر، ئەمانە ناوی پیشەیین؛ چونکە ئەو کەسەی بەم ناوە کاردەکات بەردەستە، دەزانرێت کێیە و بەڕێگەدا ئەم ناوە هەوڵێکە بۆ ئەوەی زیاتر و ئاسانتر بناسرێت. نازناو کاتێکە مرۆڤ ناسنامە و بوونی خۆی لە پشت ئەو ناوەوە دەشارێتەوە. لە دۆخی مندا لانیکەم "مەنسور حیکمەت" ناوی سیاسی منە و نازناوی من نییە. بە تەواوی ڕوونە ئەم کەسە کێیە و لە کوێ بووە و لە چی دەچێت و بەرژەوەندییە کەسییەکانی چین. هەموو ئەمانە دەتوانرێت لێکۆڵینەوەیان لەسەر بکرێت و وەڵامیان بدرێتەوە. دەمەوێت جەخت لەسەر ئەم جیاوازییە بکەمەوە. هۆکارەکەی ئەوەیە کە ئێستای ئێمە و حزبەکەمان تاکە جەریانی چەپی شۆڕشگێڕە کە پێداگری لەسەر ئەوە دەکات کە ناسنامەی مرۆڤەکان لە بەردەم حیزبەکانیاندا بناسرێت و کۆمەڵگا وشەی حیساب لە کەسانی ڕاستەقینە قبوڵ بکات نەک لە وتاربێژی نهێنی یان سکرتێری، بارەگای نهێنی ، ئەنجومەنی نهێنی.ڕێکخراو و ناوی هاوشێوەی کورتکراوە. ئێمە بە خۆمان هەمیشە ناڕەزایەتیمان بەرامبەر بەو ڕێکخراوە چەپە ڕادیکاڵانە هەبووە کە بۆ نموونە محمد، عەباس یان حەسەن ناتوانن ناوی کەسێکی سیاسی بن. لە هەر حاڵەتێکدا دەبێت ناو و پاشناو بێت، تەنانەت ئەگەر کەسێک بە هۆکاری ئەمنی نەتوانێت ناو و پاشناوی خۆی بدات، یان نایەوێت بیدات، ئەو شوناسە سیاسییەی کە لە کۆمەڵگادا بەدەستی دەهێنێت، پێویستە شوناسێکی قبوڵکراو و ڕاستەقینە بێت. قسەکانتان بە تەواوی ڕاستن، خەباتی سیاسی گشتییە. ڕێک لەم دوایین ژمارەی ڕۆژنامەی ئەنتەرناشناڵدا بابەتێکم هەیە بە ناوی "حیزب و کۆمەڵگا"، کە بەشێکی زۆری تایبەتە کراوە بە پێویستیی ئاشکرایی بوون. ئەو شتەی وایکرد کۆمۆنیستەکان ببرێن بەرەو پەراوێزی

شاراوەی کۆمەڵگەوە، سەرکوتکردن و کجکردن بووە. خۆئەمە نەبووینە هۆکاری. هۆکاری ئەوەی کە لە ژێر ناوی بڕوانامەی لە دایکبوونمدا کار ناکەم، ئەوەیە کە بیست ساڵ لەمەوبەر، کاتێک کۆمۆنیستێکی زۆر گەنجتر بووم، ئەگەر لە بنی بابەتەکانمدا ناوی خۆم بنووسم، دەبووە هۆی ماڵوێرانی و نەهامەتی و ئەگەری کوشتنم زۆر کەس. چونکە ئەم کەسانەیان دەناسی. بە ناو و پاشناو دەستگیریان کردوون، لێکۆڵینەوەیان لەگەڵدا کردووە، لە زینداندا هێشتوویانەتەوە. ئەگەر لە ساڵی ١٣٦٠دا نەیانکوشتبایە لە ساڵی ١٣٦٧دا دەیانکوشت و ڕەنگە خێزانەکان ئازاریان پێ بگات. ئەمانە بابەتگەلێکن کە بارگرانی لەسەر سەرکردایەتی بەرەی نیشتمانی دروست ناکەن؛ بەڵام بۆ کۆمۆنیستێکی شۆڕشگێڕ، هەمیشە فاکتەری گرنگە، کە دەبێت لەبەرچاو بگیرێت. لە ئەنجامدا ناوم ناوە مەنسور حیکمەت، بۆ ئەوەی زۆر کەس ڕزگار بکەم، من خۆم لەو ساتەدا لە مەترسیدا نەبووم؛ من لە چیاکانی کوردستان دانیشتبووم کە ئیمزام لەسەر بابەتەکانم دەکرد. بەڵام زۆر کەس لە تاران، ئەگەر ناوی بەڵگەنامەی لەدایک بوونم وەک کەسایەتییەکی سیاسی بخستبایە دامەنی بابەتەکەوە و ئەو تیرۆرانەش بیست ساڵ لەمەوبەر دەستیان پێکردبا، لەوانەیە زۆر کەس زیانێکی گەورەیان بەرکەوتبایە بەهۆی ئەم دەسیەیە. مەنسور حیکمەت، کێشەی شەخسیی من نەبوو، چونکە لە کوردستان لەبەردەم سەدان و هەزاران کەسدا چالاکیی سیاسیم دەکرد. دیوەکەی تری مەسەلەکە ئەوەیە کە ناوی مەنسور حیکمەتیش ناوی ڕاستەقینەی منە، وەک چۆن هەموو ئەو چالاکییە سیاسیانەی کە کردوومە، کە وای لێکردیت میهرەبانانە و بتەوێت قسەم لەگەڵ بکەیت، بەم ناوە ئەنجام دراوە. ناوی بڕوانامەی لەدایکبوونم لە ڕووی سیاسییەوە بێ بەهایە. گراچۆ مارکس، ئەکتەرێکی کۆمیدی ئەمریکی، بۆ ماوەیەک ستوونی لە ڕۆژنامەکاندا لە ژێر ناوی ڕاستەقینەی خۆیدا، جولیۆس؛ ڕەخنەگران پرسیاریان کرد بۆچی ئەم کاک جولیۆس مارکسە ناوی ڕاستەقینەی خۆیمان پێ ناڵێت تا بزانین کێیە؟ ئەمەش هاوشێوەی ئەم دۆخە. ئەگەر ئێستا لەسەر بەڵگەنامەی لەدایک بوونەکەمەوە بابەتەکانی خۆم بنووسم، گوێم لێ دەبێت بۆچی ئەم بەڕێزە ناوی ڕاستەقینەی خۆی نانوسێت و بەڕاستی مەنسور حیکمەت لەپشت ئەم ناوەوەیە. لە ئەنجامدا لانیکەم ئەمە لەبارەی بۆ من و هاوڕێکانمەوە کە کەسایەتی سیاسی ئاشکران بەڵام لە ژێر ئەو هەلومەرجەی کە چالاکی دەستی پێکردووە، ناچار بوون ناوی سیاسیان هەبێت؛ ڕاست نیە. لەبارەی زۆر کەسیشەوە ڕاستە و منیش لەگەڵ ئەوە هاوڕام کە هەڵەیە و وێنەیەکی ترسناک و ژێرزەمینی و دەستنەکەوتووی کۆمۆنیستەکان نیشان دەدات . بە مانایەک ڕێگە بە ڕاگەیاندن و تیۆریزەکردنی چینە دەسەڵاتدارەکان دەدات لە

پشتیانەوە هەرچییەکیان دەوێت بیڵێن و تەنانەت ڕێگەیان پێنادرێت لەسەر شانۆ دەرکەون و بەرگری لە خۆیان بکەن. ئەمە ئەو زیانانەیە کە تووشی بووین. ئەمە هەڵبژاردەی ئێمە نەبووە و ئێستا بەجدی لەم شێوازە دووردەکەوینەوە. ئەگەر سەرنج بدەن، ئێستا وێنە و وردەکارییەکانم لە ڕۆژنامەکانی حیزبدایە، ئەوە زانراوە کە من کێم و چیم کردووە. ئێستا ئەگەر لێم بپرسن پێت دەڵێم کەی لەدایک بووم و چیم کردووە. دەمەوێت بڵێم ناوی من نازناو نییە، ناوێکی سیاسییە.
عەلیرەزا م□یبدی: باشە، بەڵام ئێستا بیست ساڵ تێپەڕیوە بەسەر هەڵبژاردنی ئەم ناوە، هێشتا ناتەوێت ناوی بڕوانامەی لەدایک بوونت بڵێیت؟

مەنسور حیکمەت: ئەوان لەم بابەتە بە هەڵە تێگەیشتوون، وەک وتم، وەک گراچۆ مارکس کە لە ژێر ناوی جولیۆس مارکس نووسیویەتی، خەڵک دەڵێن کاکە ناوی ڕاستی□قینەی خۆتم پێ بڵێ، ناوی مەنسور حیکمەتم پێ بڵێ. بەڕێزان بابەتەکانی تریشم واژۆ کرد.

عەلیرەزا م□یبیدی: باشە تۆ ناتەوێت ناوی بڕوانامەی لەدایک بوونت پێمان بڵێیت (پێکەنین)؟

مەنسور حیکمەت: ناوی بڕوانامەی لەدایک بوونم ژوبین ڕازانییە.

عەلیرەزا م□یبیدی: ژوبین ڕازانی!

مەنسور حیکمەت: بەڵێ، ئیتر ئەمە گرنگ نییە.

عەلیرەزا م□یبیدی: کاک حیکمەت خەڵکی کوێیت؟

مەنسور حیکمەت: من لە تاران لە دایک بووم، چوومەتە ئامادەیی ئەلبۆرز، چوومەتە زانکۆی شیراز و دواتر چوومە ئینگلتەرا و لە ئینگلتەرا خوێندوومە تا سەرەتای شۆڕش، دواتر گەڕامەوە بۆ ئێران و لەو کاتەوە من مەنسور حیکمەتم .

عەلیرەزا م□یبادی: لە زانکۆی شیراز چ بوارێکت خوێندووە؟

مەنسور حیکمەت: من لە بواری ئابووریدا دەمخوێند.

عەلیرەزا م□یبدی: تەمەنت چەندە؟

مەنسور حیکمەت: تەمەنم٤٨ ساڵە.

عەلیڕەزا مەیبیدی: کاک حیکمەت هاوسەرگیریت کردووە؟

مەنسور حیکمەت: بەڵێ.

عەلیڕەزا مەیبیدی: منداڵتان هەیە؟

مەنسور حیکمەت: بەڵێ؛ سێ منداڵم هەیە. کچێکم هەیە تەمەنی سێزدە ساڵە و کوڕێکی هەشت ساڵان و کوڕێکی دوو ساڵانم هەیە.

عەلیڕەزا مەیبدی: دەتوانم بپرسم لە ماڵەوە بە هەی حیز و سەرقاڵییە سیاسییەکانتەوە کێشەتان هەیە؟ ئایا لێکتێگەیشتنێکی تەواو لە نێوان تۆ و هاوسەرەکەتدا هەیە؟

مەنسور حیکمەت: هاوژینەکەم بە ناوی سیاسی (وەک ئەوە دەڵێن ناویخوازراوی) ئازەر ماجدی کار دەکات. ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و فەرمانگەی سیاسی پارتیمان و سەرنووسەری گۆڤاری مەدوسا. کە ڕەنگە بینیبێتتان.

عەلیڕەزا مەیبدی: سەرنجڕاکێشە!

مەنسور حیکمەت: گۆڤاری مەدوسا لەسەر بانگهێشتی خۆی لە سوید کۆنفرانسێکی لەگەڵ خاتوو شیرین عیبادی، مەهناز ئەفخەمی، هایدە دارئاگاهی، مینا ئەحەدی، و خاتوو مەهرەنگیز کار، کە بڕیار بوو لە ئێرانەوە بێن، کۆنفرانسێکی سازکرد و ڕەنگە ئەوەش بیستبێتتان.
عەلیڕەزا مەیبادی: کاتێک نوێنەرانی کۆماری ئیسلامی هاتنە ئەورووپا، تۆ خەریکی کۆکردنەوەی حیزبەکەت بوویت بە دژایەتیکردنیان، لە کاتێکدا تۆخۆت دواتر بوویتە یەکێک لەوانەی کە نوێنەری تەیفی جیاوازت بانگهێشت دەکرد بۆ ئەوەی بێن لە ئەورووپا بەشداری لە کۆنفرانسێکدا بکەن و ڕا و بۆچوونەکانیان بڵێن. چی ڕوویدا کە گۆڕانکارییەکی وات لە ڕەفتارەکاندا کرد؟

مەنسور حیکمەت: هیچ گۆڕانکارییەک ڕووی نەداوە! پێم وایە دەبێت گۆڕانکاری لە تێگەیشتنی چاودێران یان ڕەوتەکانی تر و ڕۆژنامە و میدیاکان سەبارەت بە سیاسەتی ئێمە ڕوویدات. ئێمە هەرگیز نەمانگوتووە دژی ئەو کەسانەین کە لە ئێران دەژین. قسه ی ئێمه ئه وه یه که ئێمه دژی کۆماری ئیسلامی و ئه و که سانه ین که کار ده که ن و کاریان له گه ڵ کردووه ، هه وڵیش ده ده ین بەوهۆیەی که هه موو تریبۆنەکانیان گرتووه و ئه مه یان خستووه ته به رچاوی خه ڵک، با نه هێڵین تەبلیغات بکه ن و با نه هێڵین که سەکۆیەکیان دەست

بکەوێت بە ئەوەی قسە کەنەپەرستانەکانیان بکەن. ئەمەش دەگەڕێتەوە
بە حکومەتی کۆماری ئیسلامی و ئەوانەی کاریان بۆ کردووە. کاتێک بۆ
نموونە کاک سروش وەک نووسەرێک یان وەک بیرمەندێک دەڵێت ئەرێ، ئەوە
لەبیر بچێت کە کاک سروش ئەندامی ئەنجومەنی شۆڕشی ڕۆشنبیری بووە
کە داوای هێرشکردنە سەر زانکۆکانی وڵاتێک دەکات؛ ئاگادار بە!
زانکۆکانی وڵاتێک و خوێندکاری گەنج لەم هێرشەدا کوژران. لە تاران
و لە ئەهواز لە یەک شەودا لە زانکۆ شەڕێک هەڵگیرسا، لە نێوان ئەو
خوێندکارانەی کە گوناهیان ئەوە بوو کە باڵی چەپ و عەلمانی بوون و
گوێڕایەڵی حکومەتی ئایینی نەبوون و ئەوانەی کاک سروش بانگی
کردبوون بۆ هێرشکردنە سەریان. کاک سەروش ئەندامی ئەنجومەنی شۆڕشی
فەرهەنگی ڕژێمی ئیسلامییە. ئەگەر ئەم کارەی بە کۆریای باکور
بکردایە کاک کلینتۆن بە تاوانباری جەنگ ناوی دەبرد! ئەگەر ئەم
کارەی بە حکومەت…یان حکومەتی سربیا کردبا، ئێستا هیچ ئیدیعایەک
لە دژی ئەوان نەدەبوو، بەڵام بەو پێیەی "جودابیرەکانی" دەخێی
ئێستان، کەس هیچیان پێ ناڵێت. بەڵام کاتێک هاوڕێکانمان خاتوو
شیرین عیبادی یان خاتوو مێهرەنگیز بانگهێشتی کار دەکەن، ئەمانە
چالاکی سیاسین لە ناوخۆی وڵاتدا، کە دیارە ناچارن بە کەمێک کەت
و بەندەوە کار بکەن. کەس ناتوانێت بانگەشەی ئەوە بکات کە شیرین
عیبادی یان مێهرەنگیز کار پەیوەستن بە حکومەتی کۆماری ئیسلامی و
کاریان بۆ کردووە یان لە بەرپرسانی کۆماری ئیسلامیدا بوون. ئەم
تێنەگەیشتنە هەبووە کە ئێمە کێشەمان لەگەڵ ئەو کەسانەدا هەیە کە
لە ئێرانەوە دێن بۆ کۆبوونەوە لە دەرەوەی وڵات. ئێمە کێشەیەکمان
لەگەڵ کۆماری ئیسلامی هەیە، هەروەک چۆن خەڵکی ئێران کێشەیان لەگەڵ
کۆماری ئیسلامی هەیە. خەباتی ئێمە لە دەرەوەی وڵات درێژکراوەی
خەباتی خەڵکی ئێرانە لە ناوەوە، ئەو خەڵکەی کە کۆماری ئیسلامییان
ناوێت. ڕەنگە بەشێکی کەمی خەڵک کۆماری ئیسلامییان بوێت، یان
بەشێکی کەم ئامادەبن پێی ڕازی بن، بەڵام لە هەر حاڵەتێکدا بەشێکی
زۆری خەڵک کۆماری ئیسلامییان ناوێت و ئەمەش درێژەپێدەری هەمان
شتین. بەردەوام بوون لە هەمان نەویستنین لە دەرەوەی وڵات. سەیر
نییە حیزبێک کە پێی وایە کۆماری ئیسلامی دەبێ بڕوخێنرێت، لە
دەرەوەی وڵات لە بەردەم کۆبوونەوەی بەرپرسەکانیدا خۆپیشاندان
بکات. یان لە کۆبوونەوەکانیاندا لەقاویانبدات و هتد. پێم وایە
کەمێک هەڵە تێگەیشتن بوو، ویستیان لە دەرەوەی وڵات وێنەیەکمان پێ
بدەن وەک حزبێکی سیاسی کە حەزی لە هەڵوەشاندنەوەی کۆبوونەوەکانە!
ئەمە بە هیچ شێوەیەک وا نییە. لایەنگرانی خاتەمی لە دەرەوەی وڵات
کەم نین، بەشێکی زۆریان بە ڕواڵەت چەپ یان دێموکرات و
ناسیۆنالیستن، ئەوان پشتگیری لە فراکسیۆنێکی حکومەت دەکەن کە

ناوی فراکسیۆنی دووەمی خوردادن، ئەمەش هەرگیز بەشداری کۆبوونەوەکانیان نەبووین جگە لە ڕێزگرتن. ئەگەر ویستمان مامەڵە لەگەڵ نەیارەکانمان بکەین، باشە بێگومان هەموویان نەیارەکانمانن. ئەمە تەنیا، ڕایدەگەیەنین کە مامەڵەو لەقاودانی دەسەڵاتدارانی کۆماری ئیسلامی دەکەین نەک بە مەبەستی تێکدانی کۆبوونەوەکانیان. کاتێک لە کۆبوونەوەیەکدا هەڵوێستی لەقاودەرانە ئەنجام ئەدەین، بابەتی کۆبوونەوەکە بە شێوەیەکی سروشتی دەگۆڕێت، کەسانی دیکەش دەنگ بەرزدەکەنەوە و قسە دەکەن، و ڕەنگە کۆبوونەوەکە کۆتایی بێت یان نەیکات، بەڵام ئیتر ئەوە کێشەی ئێمە نییە. کێشەکە ئەو کەسەیە کە ئەو کپکردن و کوشتنەی لە ئێران دەست پێکردووە و هاتۆتە دەرەوە بە پڕوپاگەندەی بۆ بکات.

عەلیرەزا مەیبدی: ڕاستە! کاک مەنسور حیکمەت، بە بڕوای ئەوە شتێک نییە بە ناوی چاکسازی کەسایەتی، واتە ئەگەر کەسێک بیەوێت لە ڕیزەکانی حکومەتی ئیسلامی جیابێتەوە و بچێتە ڕیزەکانی خەڵکەوە، ڕێگایەکی داخراو لەبەردەم خۆیدا دەبینێت!

مەنسور حیکمەت: بە هیچ شێوەیەک وا نییە. بە تەواوی پێچەوانە دەبێتەوە! وتووێژی ئێمە لەگەڵ کاک سروش بۆ نمونە ئەوەیە کە ئەگەر بتەوێت سەکۆیەکت پێبدرێت لە دەرەوەی وڵات، ئێستا زەحمەت نییە کە بێت وبڵێت من هەڵەمکرد کە لە شۆڕشی فەرهەنگی ئیسلامی و لە خوێن هەڵکێشانی زانکۆ و خوێندکارانی وڵاتدا هاودەنگ بووم. سکاڵایەکی تایبەت هەیە لەسەر کاک سروش. ئەوانەی بەهۆی کاک سروشەوە منداڵەکانیان یان ئازیزانیان لەدەستداوە یان ترسێنراون. ئەگەر لەگەڵ ئۆپۆزسیۆنی چین ئەم کارەیان بکردایە، ئێستا ئەمریکا جیهانی هەڵدەگێڕایەوە بەسەریدا، بەڵام بەو پێیەی لە ئێستادا هەواڵێکی لەو شێوەیە بۆ ئێران نییە، کەس ئاگاداری ئەوە نییە کە کاک سروش هاوتای ئەوانە بێت کە هێرشیان کردە سەر گۆڕەپانێکی دیاریکراو لە چین. کاک سروش چەقۆکێشی ئەو وڵاتە بوو. ڕاستکردنەوەی کەسایەتی زۆر سادەیە: هونەری دەربڕین شارەزایە دەتوانێت بڵێت، داوای لێبوردن دەکەم! من هەڵەیەکم کرد! لەگەڵ شەپۆلەکەدا ڕۆیشتبووم! دەکرێ بڵێین کەش و هەواکە بە جۆرێک بوو کە مرۆڤ پێی وابوو خزمەت بە کەسێک دەکات. بەڵام ئامادە نییە ئەمە بڵێت، چونکە نە شەرم دەکات و نە وازی هێناوە. وە ئەگەرنا ئەگەر کەسێک بڵێ هەڵەم کرد، ئێمە بەرگریکاری گشتی مێژوو نین. ئێمە مرۆڤین. ئەگەر کەسێک بڵێ من هەڵەم کرد، ئێمە دەڵێین باشە هەڵەی کردووە.

عەلیرەزا مەیبدی: زۆر باشە، بەڕای ئەوە ئەم گۆڕینی بۆچوونە یان

بە یاننامەی گۆڕینی بیروڕا بەس نییە و دەبێت نامەی تۆبە واژۆ بکات؟

مەنسور حیکمەت: نەخێر! بە هیچ شێوەیەک نامەی تۆبە نییە. چۆن دەزانی کاک سروش بیروڕای خۆی گۆڕیوە؟ ئێستاش لە ئینگلتەرا دەت بە قسەکردن و لەگەڵ هاوڕێکانمان قسەی کردبوو کە کۆبوونەوەکەیان دوا نەخراوە و قسەی هاوڕێکانمان لەلایەن ئامادەبووانەوە بیستراوە، دەڵێت ئەمە وا نییە. دەڵێت من کارەکی باشم کردووە. دەڵێت ئەو خوێندکارانە چەکیان هەبووە. حکومەت کە خۆی بە تاوانی هەبوونی خوێ و بیبەر لە شەقامدا خەڵکی بەتاوانی لە سێدارە دا، بانگەشەی ئەوە دەکات کە خوێندکارانی زانکۆی تەکنیکی "چەکیان هەبووە"! وە لەبەر ئەم هۆکارەش ڕێگەی پێدراوە کە لۆمپەنە ئیسلامیەکان لە تەکیەکاندا کۆبکرێنەوە و دەربهێنرێت و بە چەقۆ و تیر و شیرو چەک هێرشیان بکاتە سەر. ئەم بیرمەندە ئیسلامیە تۆبە ناکات، ڕاستی دەڵێت. ئەگەر خەڵکی ئێران بەڵێن بدەن زۆرترین میهرەبانی و لێبوردن لە جیهاندا نیشان بدەن، ئایا ئەم دەستانەمان بەڵێن دەدەن ڕاستییەکان بڵێن؟ با بڵێن ڕاستی ئەوە بوو کە ئەمە لە شورای شۆڕشی ڕۆشنبیریدا هەڵە بووین. بەڵام لەو پڕۆسەیەدا خوێندکارەکان ستەمیان لێکرا. ئایا قوربانییەکان چەپ بوون؟

عەلیرەزا مەیبدی: ئایا ئەوە بە شێوەیەکی شەخسیی لەگەڵ شورای شۆڕشی ڕۆشنبیری و بە شەخسی لەگەڵ سروش ناکۆکیتان هەبووە؟ زۆربەی سەرنجەکانتان ئاراستەی سروش دەکەن. دەتوانم بپرسم بۆچی؟

مەنسور حیکمەت: چونکە ئەو کەسایەتییە بوو کە زۆرترین ناڕەزایەتی بە پێکخستنی کۆبوونەوەکانیان ڕویدا. ئەگەر بە نموونە موهاجەرانی کە هێشتا وەزیرە، یان خاتەمی کە بەرپرسی دەسەڵاتی جێبەجێکردنی ئەم سیستەمە هاتبێت، پرسیاری کەمتر دەبوو کە بۆچی ئاشکرات کردوون؟ من دەڵێم کاک سروش چونکە ڕووخسارەکی "بیرمەند" و "فەیلەسوف"ی وەک ئەوان لە زانکۆکانی ئەوروپادا پێشکەش کراوە؛ وە کاتێک حکومەتی ئەڵمانیا یان زانکۆیەکی دیاریکراو یان هەر کەسێک بانگهێشتی دەکات، وەک "بیرمەندێکی" ئیسلامی باس دەکرێت کە بڕیارە "پڕۆتستانتیزمی ئیسلامی" بهێنێت! بە سەلماندنی خاڵەکەم باسم لە ئاڵۆزترین نموونە کرد. کاک سروش کە بە ڕواڵەت بیرمەندە و بە ڕواڵەت هەر لە ئێستاوە بەشێکە لە ئۆپۆزسیۆنی حکومەت؛ یەکێک لە بەناو بەهێزکردنی ئەم دۆخە بە من و ئەوە و ملیۆنان کەسی تر بووە کە ئێستا بیست ساڵە بەدەستییەوە دەناڵێنین. ڕۆژێک دەرگاکانی ئەم وڵاتە بەڕووی خەڵکدا دەکرێتەوە و ڕۆژێک ئەم دەسەڵاتە دەڕووخێت و

ڕاستی بڵێین خەڵکی جیهان دەگری. وەک ئەوە وایە باسی ئەشفیتز Auschwitz بکەن و ڕاستی لەسەر حزبی نازی بڵێن. تا ئەو ڕادەیەی کارەکانیان تاوان بێت، بە بڕوای من پێویستە بەرپرسیارێتی کارەکانیان بخەینە ئەستۆ و داوایان لێ بکەین سەیری ئەم حەقیقەتە بکەن. لە باشووری ئەفریقا سیستەمێکیان بۆ کۆمەڵگە دروست کرد کە یەکجار لە زمانی هەردوولاوە ڕاستییەکان دەرببڕێت. ڕەنگە بتوانن تێیدا تێپەڕن. کاک سروش بە هیچ شێوەیەک ئامادە نییە پێ لەم خاکەدا دابنێت. چونکە پێی وایە پشتی بەهێزە و کۆماری ئیسلامی هێشتا بوونی هەیە. هۆکاری ئەوەی کە باسم کرد، بۆ ئەوەیە کە دوورترین نموونەی بەرپرسێکی کۆماری ئیسلامییە. ئەمەم بۆ ئەوە وت کە حسابی کۆچبەران و دەسەڵاتی فەرمی کۆماری ئیسلامی ڕوون بێت. پوختەی من ئەوەیە کە ئێمە مامەڵە لەگەڵ دەسەڵاتدارانی کۆماری ئیسلامی و نوێنەرانی دەکەین و بە پێچەوانەوە لایەنگرانی کۆماری ئیسلامی لە دەرەوەی وڵات هیچ زیانێکیان لە ئێمە نەبینیوە.

عەلیرەزا مەیبدی: کاک مەنسور حیکمەت، ئێستا وتت موهاجەرانی، لە کاتی دانیشتنی لێپێچینەوە لە پەرلەمان گوێت لە وتارەکەی کاک موهاجەرانی گرتووە؟

مەنسور حیکمەت: ڕاستەوخۆ نا، بەڵام هەندێک شتم بیستووە.

عەلیرەزا مەیبدی: باشە، هەست ناکەیت گۆڕانێک لە ڕۆح یان لە سەلیقە یان دونیابینی بەشێک لە پیاوانی کۆماری ئیسلامیدا ڕوویداوە؟

مەنسور حیکمەت: بە بڕوای من بەشێک لە کۆماری ئیسلامی دڵنیا بوونەتەوە کە بە سەرسەختی لەگەڵ خەڵک و تەنیا بە لێدانی خەڵک، ئیتر ناتوانێت درێژە بە حوکمڕانیی خۆی بدات. لە ئەنجامدا دەگاتە ئەوقەناعەتەی کە پێویستە لە شوێنێک دابنیشێت. ئەگەر بپرسن بۆچوونەکانی چین دەربارەی کۆمەڵگا؟ ئەو پێی وایە پێویستە کۆماری ئیسلامی بپارێزرێت. پێی وایە ژن کەمترە لە پیاوان. ئەو پێی وایە منداڵ دەبێت بە پێی یاسای شەریعەت بەشووبدرێت. ئەو پێی وایە دیموکراسی گەندەڵییە. ئەو پێی وایە کۆمۆنیزم دەبێ نایاسایی بێت. ئەو پێی وایە کرێکار نابێت سەندیکای هەبێت. ئازادی بە شەرت و قەیدبێ مانگرتن و ڕێکخستن هەبێت. ئەمانە بیروباوەڕی کاک موهاجەرانین. ئەگەر بیروباوەڕی تری هەبوایە، حکومەتی ئیسلامی بەجێدەهێشت و دژی دەجەنگێت. ئەمانە بیروباوەڕی کاک موهاجەرانی و خاتەمین. دەبێ هەندێک کەس نەرم بوون، هەرچەندە لە کۆتایی ڕژێمی ئاپارتاید Apartheid لە حکومەتی سپی پێستەکانی ئەفریقای باشووردا

کەس نەرم بوون. ، هەندێک کەس لە کوتایی دەسەڵاتی پاشایەتیدا لە ناو ئەنجومەنی نیشتمانی یان لەناو کابینەی شەریف ئیمامی نەرم بووبوون. ئەمە شتێکی سەیر نییە. قۆناغی پاشەکشەیە. بارگۆڕانە دەبینن خەڵک بە بێزارییەوە سەیریان دەکەن و چاوەڕێی هێرشکردنە سەریان دەکەن. هەست بە فشاری خەڵک دەکەن لەسەر خۆیان. دەیەوێت دەرچەی سەلامەتی بکاتەوە. تەنانەت فراکسیۆنی خامنەیی نیگەرانن لەوەی ئەو پەنجەرەی کە دەیکەنەوە دەبێتە هۆی شکاندنی تەواوی بەنداوەکە و ڕژانی لافاوەکە و دژی ئەمەیە. دوو فراکسیۆن لەسەر مانەوەی کۆماری ئیسلامی مشتومڕ دەکەن. فراکسیۆنێک پێی وایە پێویستە زیاتر لەگەڵ خەڵک بنیات بنرێت.

عەلیرەزا مەیبدی: پێتوایە ئەم ئۆپۆزسیۆنەی لە ئێراندا دروست بووە، ئۆپۆزسیۆنێکی دەستەمۆکراوە یان واقیعییە؟

مەنسور حیکمەت: کام بەشە لە ئۆپۆزسیۆن؟

عەلیرەزا مەیبەدی: هەمان ئەو گرووپانەی کە ئەمڕۆ لە ئێران بە کوتلەی ڕیفۆرمخواز یان لایەنگری چاکسازی و ئاڵوگۆڕەکان لە ئێران ناسراون؟

مەنسور حیکمەت: وەک من دەیبینم لایەنگرانی چاکسازی دوو جۆرن. یەکێکیان بەرە و ڕاپەڕین دووەمی خورداد، لە موجاهیدینی شۆڕشی ئیسلامییەوە تا توێژێک لە بریکار و لقەکانی حکومەت خۆی و بەشێک لە ئاخوندەکان خۆیان. ئەمە فراکسیۆنێکی ڕیفۆرمخوازە کە زۆرترین ئاسانکاری لە سی ئێن ئێن و بی بی سی و ڕژێمەکانی ڕۆژئاوا وەردەگرێت بۆ ئەوەی لە ڕووناکییەکی باشدا خۆیان بە خەڵک لە ئێران و دەرەوەی وڵات نیشان بدەن. فراکسیۆنێکی تریش هەیە، ئەویش کەسانێکن کە ئەم بەشاییە بەکاردەهێنن و هەندێکجاریش کەسایەتییەکانن کە لەچوارچێوەی ئاسانکاری و تواناکانی ئەوەدا کاردەکەن و سەر بەم فراکسیۆنی دووەمی خوردادە نین. [illegible]کەیان زۆر بەسوود دەزانم و ڕێزێکی قووڵیان لێدەگرم. فراکسیۆنی دووهەمی خورداد، ناتوانرێت بە بەهزاد نەبەوی، بگوترێ لایەنگری چاکسازیە لەو وڵاتەدا. ئاگاداربن، ئەمە باسی بەهزاد نەبەوی دەکەین کە ڕێکخەری موجاهیدینی ئینقلابی ئیسلامییە، کە گۆپاڵ وەشاندنی لەو وڵاتەدا داهێناوە. ئێستا ئەگەر سادق قوتبزادە لە ژیاندا بوایە، لە لیبراڵەکانی ئەو وڵاتەدا دەبوو. بڕوای من ئەمانە پێویستە فڕێ بدرێن. خەڵکی ئێران بە کەسایەتییە خێرخوازی و ئازادیخوازەکانیانەوە کە بە ناچاری ڕووبەڕووی ئەو بەدبەختییە

دەبنەوە، لە هەموو کەلێنێک کەڵک وەردەگرن. ئەوانەی داکۆکی لە مافی ژنان و مافی منداڵان و مافی کرێکاران و نەهێشتنی هەڵاواردن و کراوەیی سیاسی دەکەن، پێم وایە کەسانێکی تەواو ئەرێنین. ئەوانەن کە دروشمەکانیان ڕادیکاڵتر و تیژتر دەبن تا ئەو ڕادەیەی ڕژیم شل دەبێتەوە و زیاتر لە دروشمەکانی ئەمە دەچن. ئەگەر ڕژیم شلتر بێت، دەبینیت پێگەی خاتەمی و دار ودەستەی گرووپی دووەمی خورداد لە خامنەیی نزیکتر دەبێتەوە. ئەگەر وەرقەکە بە زەرەری کۆماری ئیسلامی هەڵگەڕێنەوە، لانیکەم نزیکیی فراکسیۆنەکان دەبینیت، گەرموگوڕی زیاتریش لە نەیارانی حکومەتەوە دەبینیت. بەڕای من ئەمانە وەک یەک نین. بە هەڵە هەندێک جار لە بەشێکی ئەپۆزسیۆن لە دەرەوەی وڵات هەموو ئەمانە پێکەوە دەنووسرێن. بەڕای من ئەمە هەڵەیە.

عەلیرەزا مەیبدی کەواتە، ئەوەندەی من تێگەیشتبم، ئێوە لە ڕاستیدا ئامادەن هاوپەیمانی لەگەڵ گروپێک لە ئێراندا دروست بکەن؛ هەمان ئەو گروپەی باست کرد کە ڕێزی لێدەگریت؟

مەنسور حیکمەت: بەڕای من ئەو چالاکە سیاسی و چالاکە سیاسیانەی لەو وڵاتەدا هەڵدەستن و دەزانن شەوانە ڕەنگە چەقۆکێشێک لە نزیک ماڵەکەیان هێلانە بکات و بەرگری لە مافی جیابوونەوەی ژن و مافی منداڵ بکات، شەرەفمەندترین کەسن لەو کۆمەڵگایەدا. بێگومان من ئەمە دەکەم. پێم وایە لە ڕۆژێکدا کە هەڵبژاردەیەکی ئازادیان هەبێت، ڕەنگە زۆرێکیان حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری وەک ئاڵای خەباتیان هەڵبژێرن. تۆ لە ئێران کار دەکەیت، دەبێت زۆر ڕێکاری خۆپارێزی بگرێتەبەر بۆ ئەوەی ژیانت و ماڵەکەت لە سووتان و خێزانەکەت لە سەربەین ڕزگار بکەیت. تۆ سانسۆر بەسەر خۆتدا دەسەپێنیت. ئەمە بە تەواوی تێگەیشتنە. بەڵام گوتم بە بیانووی ئەم جۆرە کەسانە و ئەم کەسە شەرەفمەندانە، ڕەشتن و پاککردنەوە و ڕشتنی ئاوی پاک بەسەر کەسانی وەک ڕێکخراوی موجاهیدینی شۆڕشی ئیسلامی و ئاخوندی لایەنگری خاتەمی بەڕای من هەڵەیە. ئەمە شتێکە کە بە بڕوای من ئەپۆزسیۆنی خاتەمیچی لە دەرەوەی وڵات لێی تێناگات.

عەلیرەزا مەیبدی: کاک مەنسور حیکمەت هەندێک لە نەیاران تۆ بە سکتاریزم و ستالینیزم تۆمەتبار دەکەن. ئایا بەڕاستی پەیوەندی کوێرانە لە نێوان ئێوە و چینەکانی خوارەوەی حیزب لە حزبەکەتدا هەیە؟ واتە لە ڕووی ڕێکخستنەوە چۆن هەڵسوکەوت دەکەیت؟ پەیوەندی ڕابەر لەگەڵ ئەو گروپە بەشی خوارەوە لە حیزبدا چۆنە؟

مەنسور حیکمەت: پرسیارێکی زۆر باشت کرد چونکە دەرفەتەکەم پێدەبەخشێت باسی بکەم و وەڵامی هەندێک لەو بەناو پڕوپاگەندە و

تۆمەتە کۆنانە بدەمەوە کە لە دژی هەموو کۆمۆنیستێک دەکرێت و نەک تەنها دژی ئێمە. سەیرکە، وێنەیەکی کۆمۆنیستەکان وەک دیکتاتۆر، تۆتالیتاری هەیە، هۆکاری لکاندنی ئەم وێنەیە بە کۆمۆنیستەکانەوە ئەوەیە کە لە چوارچێوەی ئەم شەڕەی ساردەدا، کە هەموو هەسارەکەی بە خۆی ڕاکێشابوو، ئەمە ئەو تۆمەتە بوو کە بەناو کوتلەی بازاڕی ئازاد و دیموکراتی ڕۆژئاوا ئەو بەناو بلۆکەی خۆی لە ڕۆژهەڵات لە دژی دوژمن دروست کردبوو. ئەمە تۆمەتێکە کە لە شێوەی بەبەری هەموو کۆمۆنیستەکیاندا دوریەوە. من وەک کۆمۆنیستێک لەو ڕۆژەوە کە هاتووم، بەرگریم لە ئازادی و یەکسانی بە مەرجی ئینسانەکان کردووە، تەنانەت ئەم وشەیە، "ئازادی بە مەرج"م هێناوەتە ناو ئەدەبیاتی سیاسی ئەو وڵاتە، دەتوانیت بڕۆیت و لێکۆڵینەوە بکەیت و مرۆڤ و یەکسانین ، با ناوبانگ و دەسەڵات بدۆزینەوە، ئەم کۆگای تۆمەتە لەوێیە و یەکسەر فاکتورەیەک دەنێرن بە فڕێدانی شەش لە تۆمەتە تۆتالیتارییەکان. کەس بەدواداچوونی بە پەیوەندییە سیاسییە ناوخۆییەکانی پارتی کرێکارانی شیوعی نەکردووە، کە ئێستا پێتان دەڵێم چییە؛ بەڵام تۆمەتی تۆتالیتاری بوون حازرو و ئامادەیە بە کۆمۆنیستەکان. ئێستا، گرنگ نییە من قوربانی ئەم تۆمەتە بم یان کۆمۆنیستێک لە کۆڵۆمبیا یان کۆریا کە شتێکی لەو جۆرە بڵێت. ئەمانە تۆمەتەکانی شەڕی ساردن کە لە ڕۆژئاوا بە تایبەتی بە کۆمۆنیستەکان لەلایەن میدیا و زانکۆ و حکومەتەکانی ڕۆژئاواوە خراونەتە پاڵیان. ئێستا بیانەوێت هەرکەسێک بۆردومان بکەن، سەرەتا بڕیارنامەیەک لە نەتەوە یەکگرتووەکانەوە وەردەگرن، ئەو تازە پێگەیشتووانەش پێداگری لەسەر ناکەن، دواتر بە دیکتاتۆر تۆمەتباری دەکەن و یەکسەر ئەم تۆمەتە دەدەنە CNN، واشنتۆن پۆست، و BBC. فڕێی بدەنە سەری هۆکاری ئەوەی کە ئەم تۆمەتانە بە ڕاستی دەخرێنە پاڵ ئەوەیە کە ئێمە کۆمۆنیستین و ئەمە تۆڵەیەکی ئامادەکراوە کە پێیان وایە دەمانکوژێت و زۆر بە خێرایی ڕوودەدات. بەڵام لە ڕاستیداحزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کراوەترین و مۆدێرنترین حیزبی سیاسی ئێرانە. من سەرۆکی ئەم حیزبە نیم، سکرتێری کۆمیتەی ناوەندی ئەم حیزبەم و بە پێچەوانەی هەموو سەرکردەکانی پارتە ئۆپۆزسیۆنەکانی ئێران و تەنانەت پارتە سیاسییەکانی ڕۆژئاواش، سێ مانگ جارێک (کە ڕەنگە پێنج مانگ بخایەنێت ئەگەر وادەی خۆی دوابکەوێت بەهۆی سنوردار بوونی تواناکانەوە)، پلینۆم کۆمیتەی ناوەندی حزب دیسانەوە ئەو کەسە هەڵبژێرێت کە ئەم کارەی لە حزبەکەماندا هەیە و پێکهاتەی فەرمانگەی سیاسی. دواین جار کە دەنگی متمانەم لە پڕۆسەی هەڵبژاردنی دیموکراسی وەرگرت بە ئەوەی سکرتیری کۆمیتەی ناوەندی حزب بم، سێ مانگ لەمەوبەر بوو. وە بەم

زووانە، ڕەنگە دوای مانگێک، جارێکی تر ناچار بم ڕووبەڕووی هەڵبژاردن ببمەوە. هەموو بەرپرسانی ناو کۆمیتەی ناوەندی هەڵدەوەشێنەوە و دووبارە هەڵبژاردن دەکرێتەوە. ئەمە تاکە بزووتنەوەین کە کۆنگرەکانمان لە کاتی بەڕێوەچووندا دەناسرێن و بەشداربووان کێن و وتارەکان چی بوون. بۆ نمونە ئەوە نازانن کاک داریوش فروهەر چۆن سەرۆکی حیزبی میللەتی ئێران بووە. ناتوانی بڵێی لە چ بەروارێکدا هەڵبژێردرا. کێ دەنگی پێدا، کێ دژی قسەی کرد. بەڵام لە دۆخی مندا دەتوانن بە وردی بڵێن لە کام کۆنگرە، لەگەڵ کام بەشداربوو، بە کام ئیختیار و بڕوانامە، بەدوای کام گفتوگۆ و کام هەڵبژاردنی نهێنی کە ڕاکێشرا بۆ خولی سێیەم و چوارەم، بۆ نموونە من چوومە ناو کۆمیتەی ناوەندی یان ئەو مەکتەبی سیاسی. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کراوەترین و ڕۆژئاواترین و مۆدێرنترین حیزبی سیاسی ئێرانە.

عەلیرەزا مەیبدی: ئایا دەرگای حزبەکەت کراوەیە بە لێکۆڵەرێک، کاک حیکمەت؟

مەنسور حیکمەت: بەڵێ! بە تەواوی. کێشەیەک هەیە کە پێموایە هەیە، پێش هەموو شتێک پێویستە گرنگی بەو لێکۆڵینەوەیە هەبێت سەبارەت بە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری، کە کارکردی دەسەڵاتی ئێمەیە. تا بەهێزتر بین، ڕەنگە بەرژەوەندیی دۆستانی وەک ئێوە و توێژەران کە بێن سەیری بەڵگەنامەکانی ئەم حیزبە بکەن و بەشداری کۆنگرەکان و چاوپێکەوتنەکانی بکەن زیاتر بێت. ئەمەش کارکردی دەسەڵاتی ئێمەیە. کۆنگرەی ئێمە لە کۆنگرەی حزبی کرێکارانی بەریتانیا زیاتر کراوەیە بۆ ئێوە. سەرکردایەتی ئێمە دەستڕاگەیشتنترە لە سەرکردایەتی زۆرێک لە حیزبەکانی ڕۆژئاوا، ئەگەر ڕاستگۆ بم، پێموانییە لە داهاتوویەکی نزیکدا هەموو میدیاکان، سەربەخۆ لە چەپ و ڕاست و هێڵی سیاسی خۆیان، بانگهێشت بکەین بۆ بەشداریکردن و.ئامادەکردنی ڕاپۆرت بۆ کۆنگرەکانمان. ئێمە ئەمە بەکاردەهێنین. ئەمەش بە سوودی ئێمەیە. لە بەرژەوەندی ئێمەدایە کامێرایەک لە کۆنگرەکەمان دابنێین بۆ ئەوەی خەڵک ببینن. خۆ شاردنەوە لە بارەی کۆمۆنیستەکانەوە قەدەغەیە. جێگای سەرنجە کە بەرەی نیشتمانی سزا نەدراوە، بەڵام نازانین چۆن سەرۆکی بەرەی نیشتمانی هەڵدەبژێرن. ئێمە هیچ بیرۆکەیەکمان نییە کە کاک ڕەزا پەهلەوی چۆن بە پاشا دادەنرێت. دەڵێن هۆکارێکی بایەلۆژی هەیە. بەڵام ئێمە دەزانین چۆن هەڵبژێردراین. وە ئەگەر خەڵکی ئێران ئێستا بێن بە بینینی کامێرای تەلەفزیۆن لە کۆنگرەی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و ئەو خەڵکەی کە

دەن و خۆیان و پاشخانی سیاسی خۆیان دەناسێنن، وتاری خۆیان ببینن. کاک موبیدی دڵنیابن کە لە دۆخێکی دیموکراسیدا کاتێک کۆنگرەی ئێمە وەک کۆنگرەی حزبە چینایەتییەکانی تر ڕاستەوخۆ لە تیڤیدا دەبینرێت، ئەمە بۆ ماوەی شەش مانگ لە ڕێگەی هەڵبژاردن لەو وڵاتە دەسەڵات دەگرینە بەر. دڵنیابن ئەگەر شەش مانگ لە سیستەمێکی ئازاددا ڕێگە بە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری وەک بەرەی نەتەوەیی و لایەنە چالاکەکانی دیکەی ئێران بە ئازادی و بێ ترس لە تیرۆرکردن و فڕێدانی بۆمب بۆ ناو بیناکە و چەقۆ لێدانی سەرکردەکانی لە بەر چاوی جەماوەردا قسە بکەن، من گومانم هەیە، باوەڕم بەوە نییە کە زۆرینەی خەڵک حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری وەک مۆدێرنترین و پێشکەوتنخوازترین و ئینسانیترین و ئاشکراترین حزبی سیاسی هەڵبژێرن.
عەلیرەزا مەیبدی: ئەگەر کۆماری ئیسلامی گەرەنتی ئەوە بکات کە ئەم ئازادییەتان پێدەبەخشێت، ئامادەن چالاکییەکانتان بگوازنەوە بۆ ئێران؟

مەنسور حیکمەت: باوەڕت هەیە؟ ئەگەر کۆماری ئیسلامی گەرەنتی ئەوە بکات کە هیچ پەیوەندییەکی بە ئەوەوە نییە، ئایا ئەوە ئامادەن بگەڕێنەوە بۆ ئەو وڵاتە؟

عەلیرەزا مەیبدی: نەخێر! بڕوا ناکەم

مەنسور حیکمەت: منیش باوەڕم پێی نییە. لە ئەنجامدا تاکە گەرەنتییەک کە دەتوانرێت لە کۆماری ئیسلامی دەست بکەوێت ئەوەیە کە سەرکردەکانی دەستبەسەر کراون و چاوەڕێی دادگاییکردنی ئازاد و گشتین کە پێویستە لەبەرچاوی خەڵکدا ئەنجام بدرێت. و لەوەدا کە دەتوانن لە هەر وڵاتێکەوە پارێزەرێک وەربگرن؛ وە ڕاستگۆیانە ئەو کاتە گەرەنتی نییە. چونکە ئەو حزبە ئیسلامیانەی کە وا لە نووسەرە ئینگلیزییەکە دەکەن هەڵبەت، و فەتوای مردنی دەردەکەن، هێشتا هەر لەوەدان. بۆمبیان دانا. پیسن ئەوان بکوژن و نەک هەر ئەوان، حزبی ڕاستڕەوی توندڕەو هەیە. لە ئەنجامدا حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دواجار بە دەسەڵاتی خۆی بەهێز دەبێت، چۆن دەتوانێت ئاگاداری خۆی بێت. بەڵام ئەگەر لە ئێران هەلومەرجێک هەبێت کە بە هێزی خۆمان خۆمان بپارێزین، یەکسەر چالاکییەکانمان لەوێ ئاشکرا دەکەین. ئێمە لە ئێستادا لە ئێران چالاکی دەکەین، بەڵام بە ناچاری بە نهێنی چالاکیی دەکەین.

عەلیرەزا مەیبدی: کەواتە، باوەڕت بەو سیستەمە هەیە کە بەرامبەرت

بەخشندە بێت؟

مەنسور حیکمەت: "بەخشندە" وای دابنێین کە ئەبێت چی ببەخشن!؟ ئێمە مافی خۆمانمان دەوێت، مافی خۆمانمان دەوێت. چینی کرێکاری ئەو وڵاتە حیزبێکی پێکهێناوە و مافی خۆی دەوێت. ئەگەر هەلومەرجێک هەبێت کە گریمانەیەکی گشتی هەبێت کە ناتوانرێت دەرگای حزبێکی سیاسی دابخرێت و سەرکردەکانی بگیرێت و ئەندامەکانی دادگایی بکرێت، جا ئێمە خۆمان ڕامانگەیاندبێت یان بە مەرجی سەربازی تایبێت، گریمان حکومەتێک ئەگەر.دەستی ڕاست بەڵێنی داوە، یان هێزی سەرکوتکردنی نییە، لە ژێر هەرهەلو مەرجێکی دیفاکتۆ یان دووجۆر(de jure) کە بتوانین ئۆفیسەکەمان بکەین و دەست بەئاشکرا لەو وڵاتەدا بکەینەوە و خۆمان بپارێزین، ئێمە بە ئاشکرا کار دەکەین. بە دڵنیاییەوە بەوشێوەیە دەبێت.

عەلیرەزا موبەدی: کاک حیکمەت، حیزبەکەت خۆی بە بەرگریکاری چینی کرێکاری ئێران دەزانێت، لە کاتێکدا حیزبەکەت وەک حیزبێکی پرۆلیتاری ئەندامی پرۆلیتاری نییە. وا دیارە زۆربەی یاریدەدەر و ڕێبەرانی حیزبەکانتان ڕۆشنبیر و لێکۆڵەر بن کە لە دەست لێدان و ئەزموونکردنی ژیانی چینی کرێکاری ئێران بێبەشن؟

مەنسور حیکمەت: پێم وا نییە. چونکە من ئاشنایەتییەکی نزیکترم هەیە. زۆربەی ئەندامانی ئێمە نەک هەر لە ئێران یان لە کوردستان بەڵکو لە خودی ئەوروپاش کار دەکەن. ڕەنگە کابرا ئەندازیاری ڕێگاوبان و بیناسازی بێت و هاتبێتە دەرەوە. ئێستا زۆرێکیان کار دەکەن. ڕەنگە لە ئێران ئەندازیاری ڕێگاوبان و بیناسازی بوویت، لەکۆتاییدا دەبێت لە دەرەوەی وڵاتیش لە شوێنێکی کار بکەیت. لە ئەنجامدا، لە ئێستادا کە باس لە هەیکەلی حیزب دەکەین، ئێمە حیزبێکە کە بەناو خاوەن کارگە زۆر کەمن، بەڵام کرێکار و ئەو کەسەی کە لە ڕێگەی چالاکییەوە وەک کرێکار یان مووچەخۆر لە یەکەیەکی پیشەسازی یان بەرهەمهێنان، ئابووریدا، کار دەکات بەکەتایە.زۆرە ئەم حیزبە لە خودی ئێراندا جێگای خۆی هەیە. من تەنها خۆم وەک نموونە بەکارناهێنم، دەمەوێت بەرگری لە هەموو ئەو کەسانە بکەم کە خۆیان بە کۆمۆنیست ناودەبەن و ئەم پرسیارەیان لێدەکرێت. هۆکاری ئەوەی کە ئەوە کرێکاران لە حیزبە چەپەکاندا نابینن بۆ ئەوەیە کە چالاکیی حیزبە چەپەکان نایاساییە و کرێکاران دەگرن و دەیانکوژن. ئەگەر بە نموونە ببینیت کرێکاران دەچنە "ماڵی کرێکار"، کۆدەبنەوە و لە پەراوێزدا هەوڵی قسەکردن دەدەن، ئەوە لەبەر ئەوەیە کە ئەمە تاکە کارەکە کە دەتوانرێت بکرێت. ئەگەر

گەرەنتی شەش مانگ ئازادی چالاکیی سیاسی لە وڵاتێکدا بکەیت، ئەوا کرێکاران هەمیشە لەوێ دەچنە پاڵ حزبە چەپەکانەوە. ئەمریکا ک□م□گ□یەکی ئازادە، لانیکەم بە پێوەرەکانی ئێوە. سەندیکاکانی کرێکاران دەچنە لای چەپترین حزب کە حزب دیموکراتە. لە ئینگلتەرا بەرەو سۆسیال دیموکراسی یان حزبی کرێکاران دەڕۆن. لە فەرەنساش بە هەمان شێوە. لە فەرەنسا ز□ر□ب□یان شوێن حزبی سۆسیالیستی یان کۆمۆنیستی فەرەنسا دەکەون. دەتوانیت وا داب□نیت کە کرێکارێک سۆسیالیستە یان کۆمۆنیست. لە ئەنجامدا هەرچەندە ڕەنگە پرۆلیتاریا ئەوەندەی ئێوە دەڵێن لە حیزبی ئێمەدا نەبێت؛ ئەگەر پرۆلیتاریا بیەوێت کار بکات، لە حیزبی ئێمە و حزبە هاوشێوەکانیدا کار دەکات.

عەلیرەزا مەیبدی: تا چەند دڵسۆز بوویت بۆ بنەماکانی لینین سەبارەت بە ڕێکخستنی حزبی کۆمۆنیست؟ یەکەم: بۆچی حزبەکەت هەڵبژارد؟ بۆچی گروپەکەتان بە ناوی حزبەوە ناوناوە و ناوی حزبی بناغەتان ناوە؟ لەکاتێکدا وەک یاسایەک دەکرێت ڕووداوێکی لەو شێوەیە لە ئێران ڕووبدات. به ڵام له ده ره وه ی ئێران نیگه رانن که زەینگەرایی له حیزبه که تدا زاڵ بێت و هه مان هه ڵه کۆنه کان له ڕێکخراوێکی چه پدا دووباره ببنه وه ؟

مەنسور حیکمەت: بۆچی دەبێت وا بێت؟ بۆ ئەم پرسیارە لە کاک نەزییە ناکەیت؟

عەلیرەزا مەیبدیلە کاک نەزییەش دەپرسم.

مەنسور حیکمەت: بە بڕوای من ئەمە هێڵێکی لێپرسینەوە ناسراو و کۆنە. کاتێک لەگەڵ کۆمۆنیستەکان قسە دەکەیت، تۆمەتباریان دەکەیت بە زەینگەریتی و ناع□لییەتی بیرۆکەکانیان. وە گومانت هەیە کە ئەوان لە پەیوەندیدا بن لەگەڵ کۆمەڵگا و ڕەخنە بگرن یان نا؟ ئەگەر سەیری هەڵوێستەکانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بکەیت، بۆت دەردەکەوێت کە بە وردی نزیکیی خۆی لە کۆمەڵگای ئێران نیشان دەدات. باسی یەکسانی ژن و پیاو دەکات. پێت وایە ٥٠٪ ژنانی وڵات لەم ژمارەیەدا ئازارەکانی خۆیان لەگەڵ ئێمەدا دەردەکانیان لەگەڵ ئێمەدا هاوبەش نیی□؟

عەلیرەزا مەیبدی: ڕەنگە لەبەر ئەوە بێت کە ز□ر□ب□یان بانگەشەی ئەوە دەکەن کە لێکۆڵینەوە و شیکارییەکانیان زانستییە، هەروەها جەختێکی زۆر لەسەر سروشتی زانستی ئەو لێکۆڵینەوە و تیۆریانە دەکەنەوە کە دەیخەنەڕوو. ڕەنگە بە شێوەیەکی نەریتی بەم شێوەیە

بێت. دەزانن چی دەڵێین؟ هۆکاری ئەوەی دەڵێین زەینگەرایی زاڵە بەسەر حیزبدا، بۆ ئەوەیە حیزب لە پرەنسیپە زانستییەکانی خۆی دوور بکەوێتەوە.

مەنسور حیکمەت: ئەوەی کە ئەمە سۆسیالیستین، ئەمە وامان لێناکات لە ئەوانی تر زەینی و عەینی تربین. لە کۆتاییدا پێویستە بە شیکارییەکی دیاریکراو زەینی بوونی خۆمانمان پیشان بدەن. ئەمە ئەوە قبوڵ دەکەین ئەگەر کەسێک بێت و بڵێت سەیرکە ئەم شیکارییەی تۆ زەینییە، وەک هەر کەسێک کە ویژدانێکی زانستی هەبێت، سەیر دەکەین بزانین بۆچی پێمان دەڵێن ئەم شیکارییە زەینییە. زۆر بە خۆشحاڵییەوە هەر حاڵەتێکتان پێ بڵێم کە پێتان وایە شیکارییەکانمان بابەتییە بە ئەوەی لانیکەم بتوانم بەرگری لەو باسە بکەم کە ئێستا دەیکەین. ئەگەر هەر ڕاستییەکم لە سکاڵاکەتدا بینی، ڕازی دەبم و پێت دەڵێم. بەڵام تەنها لەبەر ئەوەی ئەمە چەپین و ئایدیالی گەورە دەخەینە پێشەوە، ئەمە یەکسانیمان دەوێت، ئازادیمان دەوێت، و بە بۆچوونی یەک کەس یان تەیفێک لە کۆمەڵگادا، ئەمانە ئایدیالی زۆر گەورەترن لەوەی ئەمەی زەمینی بەیەکەوە ببەستنەوە. ناکرێت بە کۆمەنیستەکان بوترێت "زەینی". چونکە بەڕای من، بە تایبەت لەو هەلومەرجەی کە ئەمە لە ئێراندا چالاکی دەکەین، ئەگەر شتێک بابەتی بێت، ڕادیکالیزم بابەتییە، ئەگەری ڕووداوانی گەورەش زیاترە لە ڕووداوی بچووک. ئەوەی کە ڕۆژێک خاوەن تیمسار نەقدی یان ئاغای خامنەیی ڕیش بتاشێت و کراوات ببەستێت و ڕەچاوی پرەنسیپە پەرلەمانییەکان بکات لە پەرلەماندا، دیاردەیەکی زۆر ناڕاستەقینەتر و خەیاڵیترە لەوەی کە ڕۆژێک کۆمەنیستەکان لە ڕاپەڕین و شۆڕشێکی گشتیدا بێنە سەر دەسەڵات. بەڕای من لە ئێستادا هاتنی چەپ و چەپ ڕادیکاڵ بۆ سەر دەسەڵات واقیعی ترە لە هاتنە سەرکاری بزووتنەوەیەکی وەک نەهزەتی ئازادی. چونکە ڕەنگە بزووتنەوەی ئازادی دوو ڕۆژ لە یەک هاوسەنگیدا بێت، بەڵام خۆی دەبێتە دەریچەیەک بۆ ئەوەی خەڵک هێرش بکەنە سەری. ئەگەر چەپ بەدیلێکی کۆمەڵایەتی جیاواز پێشنیار بکات و بتوانێت بیپارێزێت. من دەمەوێت بڵێم زەینیگەرایی کاتێک بۆ ئەمە دەوترێت…

عەلیرەزا مەیبدی: ئەو نەهزەتی ئازادییەی ئێستا باسی دەکەیت، ڕەنگە لەبەر ئەوە بێت کە خەڵک ئەزموونی هەیە لەگەڵیدا. ئایا سەرنجتداوەتە؟ ئاخر ماوەیەک حوکمڕانی کردووە. تۆمارەکەی لە دەستی خەڵکدایە. ڕەنگە یەکسەر هەمان بابەت سەبارەت بە کۆمەنیستەکان بوروژێنرێت، جیهان ئەزموونی ٧٠ ساڵەی لەگەڵدا هەیە و ئەمەش چەند

تۆمارێکی کۆمۆنیستەکانی ئێرانی ئەمڕۆمان هەیە کە هەموویان بەداخەوە نمرەی خراپی نیشان دەدەن. واتە هەموان بەدەست هەمان زەینیگەرایی و حیساباتی هەڵەوە دەناڵێنن، هەرجارە بە هەڵە حیسابیان کردووە، هەمووجارێکیش ناچار بوون دان بەوەدا بنێن کە هەڵەیەکیان کردووە.

مەنسور حیکمەت: چەند تێبینییەکم هەیە لەسەر قسەکانت. پێش هەموو شتێک ناتوانیت هەموو چەپەکان بە دارێک لێبخوڕیت. لە ڕوانگەی منەوە ئەوانەی کە زەینگەرایان دەکرد،لە ڕوانگەی منەوە نەک ئەمڕۆ، بەڵکو هەر لەم بیست ساڵەی ڕابردوو وەک کۆمۆنیست پێلەنم نەدەکردن،. حیزبی توودە و زەرینەی فەداییەکان(فیداییەکانی ئەکسەریەت) زەینگەرا بوون و پێیان وابوو کە لە لەپەنای حکوومەتێکی ئیسلامیدا دەتوانن ئیمتیازات بە جۆری سیاسەتەکەیان بەدەست بهێنن. ئەمەش زەینگەرایی تەواو بوو. ئەوان قوربانییان دا تا…

عەلیرەزا مەبیدی: لەخزمەت ئیوەدا وتم. بۆیە ئەمە تۆمەت نییە. ئەمە واقیعەکە.
مەنسور حیکمەت: بە ئەمەوە نالکێت! ئەم زەینینگەرایە لەگەڵ جۆری کۆمۆنیست و ئەو سیاسەتەی کە ئەمە هەمانە ناگونجێت. ئەمەهەر لەو کاتەدا گوتمان ئەم دەسەڵاتە کۆنەپەرستانەیە. لە هەمان کاتدا وتمان ئەم دەسەڵاتە سەرەوژێر بکرێت و بڕوخێنرێت، ناتوانرێت و نابێت بنیات بنرێت. ئێستاش هەمان شت دەڵێین. من لە ئەوە قبوڵ دەکەم کە ئەو وێنە گشتییەی کە خەڵک لە کۆمۆنیزم بەدەستی دەهێنن لە گروپەکەی ئەمەوە نییە. لە ئەزموونی یەکێتی سۆڤیەت، چین، حزبی توودە و ڕەنگە هێشتا لە ئەکسەریەت وەریبگرن. ئەمە واقیعەکە و ئەمەش یەکێکە لە کێشەکانی ئەمە. چۆن دەکرێت کۆمۆنیزمەکەی ڕاستەقینە و سۆسیالیزمەکی مارکسی و کرێکاری، لە بەردەم ئەو هەموو وێنە نەرێنییەدا کە بە هۆی سۆسیالیزمە جیاوازەکانی چین و یەکێتی سۆڤیەت دروست بوون، بتوانرێت جارەکی دیکە لە ڕێگەی ئەم وێنانەوە خۆی بە خەڵک بناسێنێت، ئەو ڕووخساری کێشەکەمان و لە نێو هەوڵەکاندا ئەرکی ئەمەیە بەسەریدا زاڵ بین. بەڵام سەرکەوتنی ڕێژەیی ئەمە وەک ڕێکخراوێک لە ئۆپۆزسیۆندا بە بەراورد لەگەڵ لایەنە چەپەکانی دیکەی ئەو ئەردوگایە، پراکتیکییەتی ئەم کارە نیشان دەدات.

لە کۆتاییدا بەشێک لە جیهانی خەڵک بە بانگەشەی ئەوانی تر، یان ئەزموونە مێژووییەکان و تەنانەت گێڕانەوەی دێرینەی ئەزموونە

مێژووییەکان دروست دەکرێت. بڕێکی زۆر لە عەقڵییەتی ئەوان بە تێگەیشتنیان لەو ڕۆژە و تێڕوانینی بابەتیانەیان بۆ ئەو پرسانەی کە دەخرێنە بەردەمیان و ئەو دروشمانەی کە لە بەردەمیاندا بەرز دەکرێنەوە دروست دەبێت. ئەگەر هاوسەنگی هێز لە کۆمەڵگای ئێراندا بگۆڕێت بە ئەوەی خەڵک دەستیان بگات بە ئەمە و ئەمەش بە خەڵک کە ئێستا حزبە ئیسلامییەکان هەیانە، ئەوا دەبینین خەڵک تا چەند ئەم ڕوایەتەی کۆمۆنیزم وەک شتێکی خوازراو و مومکین قبوڵ دەکات. من زۆر گەشبینم بەم بابەتە. لەوانەیە خودی پرۆسەکە کە بڕیارە ئەم هاوسەنگی هێزانە بێت…

عەلیرەزا مەیبدی: کاک حیکمەت بۆچی لە حیزبەکەتدا کەلێنێکی وا ڕوویدا و زۆرێک لە هاوڕێکانت حیزبیان بەجێهێشت؟

مەنسور حیکمەت: سەرەتا با بزانین ئەم وێنەیە ڕاستە یان نا؟ بۆشایی دروست بوو و خەڵکێکی زۆر ڕۆیشتن؟ پێویستە ئەم دوو دەربڕینە چاک بکەین.

عەلیرەزا مەیبدی: بەڵێ دەتوانیت دەستکاری بکەیت.

مەنسور حیکمەت: هیچ بۆشاییەک نەبوو. سەرەتا هەندێک کەس ڕۆیشتن و ئەوان ئەوەندە زۆر نەبوون. باشە ئەوە ڕوونە کە ئەمە زۆرترین ئەندامی تۆمارکراومان لە دەرەوەی وڵات هەیە. تەنانەت ڕەنگە لەسەدا یەکی کەمی ژمارەیی ئەندامانی حیزب دوای دەستلەکارکێشانەوەی پێنج ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، دوای دەستلەکارکێشانەوەی پێنج ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، تەنها لە دەرەوەی وڵات ڕێژەیەکی کەم لە ئەندامانی دەرەوەی وڵات دەستیان لەکارکێشایەوە. لیژنەیەکی ناوەندیمان هەبوو کە ٢٥ کەسی تێدابوو و ٩ ئەندامی ڕاوێژکار بوو، بەمەش ٣٤ کەس بوو. لەو ٣٤ کەسە پێنج کەسیان دەستیان لەکارکێشایەوە.

عەلیرەزا مەیبدی: پێنج کەس ژمارەیەکی بەرچاوە.

مەنسور حیکمەت: پێت وایە زۆرە؟

عەلیرەزا مەیبدی: پێدەچێت زۆر بێت پێنج کەس بە یەکجار کۆمیتەی ناوەندی بەجێبهێڵن.

مەنسور حیکمەت: لە هەر حاڵەتێکدا قەبارەکەی بەم شێوەیەیە. هەریەکەیان بە تاک کشایەوە. لە ئەنجامدا ئەمە شاهیدی جیابوونەوە

نەبووین، بە نموونە فراکسیۆنێک یان گروپێک کە بە ڕاگەیاندنی پلانێک یان ناکۆکییەک کە باسیان کردبوو و نەگەیشتنە ئەنجام، ویستوویانە بچنە دەرەوە. نزیکەی لە ماوەی دوو هەفتەدا ئەم پێنج هاوڕێیەی ئەمە دەستیان لەکار کێشایەوە و تا ئێستاش ئەمەی دەرەوەی حیزب شاهیدی ڕاگەیاندنی بوونی ڕەوتێکی نوێ یان حیزبێکی نوێ نەبووین. دەبێت چاوەڕێ بین بزانین ئایا ئەمە نوێنەرایەتی دیدێکی جیاواز دەکات یان ئاڕاییەک؟ لە ئێستادا تەنها کشانەوەی بەشێک لە ئەندامانی ناوەندی ئەمەیە.

عەلیرەزا مەهدی: با جەماوەرەکە بە لایەکدا جێبهێڵین. بۆچی ڕۆشتن؟
مەنسور حیکمەت: وەک لە بەڵگەکانەوە دەردەکەوێت، پێش هەموو شتێک ڕەنگە خۆیان زیاتر شیاوتر بن بۆ قسەکردن لەسەر ئەم بابەتە و لە کۆتاییدا، پێویستە خۆیان بڵێن بۆچی ڕۆیشتوون. چونکە هەرچییەک بێت، بەدەنیاییەوە گۆشەیەکی لەگەڵ ئەو ڕوونکردنەوەدا ناگونجێت کە ئەو هاوڕێیانە لەبارەی خۆیانەوە هەیانە و نادادپەروەرانە یان بڕیاردانی لە پێشەوە ئەبێت. بەڵام ئەوەندەی من بتوانم ڕۆشنایی بخەمە سەر ئەم بابەتە، بەڕای من هەستیان بە دوورکەوتنەوە لە بزووتنەوەیحزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەکرد. لانی کەم گرنگترین بەشی ئەم پێنج کەسە، ڕەنگە کەسێک یان دوو کەس ئەم کێشەیەیان نەبێت، بەم ئاراستەیەی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری…

عەلیرەزا مەهدی: ئاڕاستەکردن لەسەر کێشەکانی ئێران؟

مەنسور حیکمەت: بەڵێ، ئەم وابەستەبوونەی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری لەمەڕ پرسی ڕووخاندن، لە سەر کردەوەی دژ بە نیزامی کۆماری ئیسلامی و باوەڕمان بە زەروورەتی و ئیمکانی ڕووخاندنی کۆماری ئیسلامی لە داهاتوویەکی نزیکدا، ئەمانەن ئەو پرسانەی کە هەندێک لەو هاوڕێیانە خۆیان باسیان کردووە. نیشانی داوە ڕوونکردنەوەیەک هەبووە کە دوای هەڵبژاردنی خورداد و هاتنە سەرکاری خاتەمی، بارودۆخی سیاسی بەشێوەیەکی دیکە گۆڕاوە و ڕەنگە ئەم شیکارییە کۆنەی ڕێبازە کۆنەکەمان بەسەرچوو یان نەشیاو بێت. ئەو پرسەی کە پێویستە بگوترێ، بەو مانایە نییە کە کەسێک لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا لایەنگری خاتەمی بێت. دەبێ کەسێک زۆر دووری ڕۆیشتبێت بۆ ئەوەی لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا بەم هەیەوە دەربچێت. بەڵام بەو مانایەیە کە ئایندەی سیاسی پرسەیەکی درێژخایەن دەبێت، خەڵک دەستیان لە هێرشکردنە سەر حکومەتی کۆماری ئیسلامی وەستاوە و خواستی ڕووخاندنی کۆماری ئیسلامی لە دوای ئەم هەڵبژاردنە، خواستێکی دەستبەجێ نەبووە و نییە، و کاری قووڵە دەبێت لەناو چینی

کرێکاردا بکرێت، بۆ نمونە، لە ئاستێکی تردا تیۆری بکەیتەوە، وەک سۆسیالیستێک، بەپلەیی پرسی ڕووخاندن و بەشداریکردن لە خەباتی ڕووخاندن کەمدەکاتەوە. پێویستە خۆیان سەبەری گەشاوەی باسەکەیان ڕوون بکەنەوە، بەڵام ئەمە هێڵێکی گفتوگۆ بووە. ئەم گفتوگۆیە هەفتەیەک پێش ڕۆشتنی هاوڕێیان دەستی پێکرد. بەڵام ئەوانەی ڕۆیشتن لەو ساتەدا خۆیان بەم باسە نەبەستەوە، بەڵام دواتر بە ڕواڵەت وەک بلۆک یەکتر دەبینن و پلان بۆ کارەکانیان دادەڕێژن، دەتوانین گریمانە بکەین کە ڕوانگەی باسکراو دەسەڵاتی زیاتری هەیە لەنێوانیاندا، کە پێموایە هەڵەیە.

عەلیرەزا مەیبدی: باوەڕت بە فرەیی لە حیزبدا هەیە؟

مەنسور حیکمەت: بە ڕەهایی.

عەلیرەزا مەیبدی: کەواتە بۆچی بەهۆی جیاوازی بیرکردنەوەوە ڕۆیشتن؟ ئایا کێشەی تۆ ئەوە بوو کە تۆ تەحەمولی ئەوانت نەکرد یان ئەوان تەحەمولی تۆیان نەکردیت؟

مەنسور حیکمەت: بۆ ئەوەی مرۆڤ تەحەمولی کەسێک نەکات، سەرەتا دەبێت وەک دیاردەیەکی جیاواز سەیری بکات. ئەگەر بۆ نموونە ئەم برادەرانە ئاڵای ئۆپۆزسیۆنێکیان لەناو حیزبدا هەڵکردبا، ئەوا ئەو پرسیارە هەڵدەکرا، ئەمە چیمان لەم ئۆپۆزسیۆنە کردووە؟ ئەگەر ئەمە ئەوانمان دەربکردایە، لەوانەیە گومانێک هەبووایە کە ئەمە تەحەمولیان نەدەکرد. هەندێک لە هاوڕێیان بە تاک و تەنانەت بەبێ ئەوەی لە ساتەوەختی ڕۆشتنیان جیاوازی خۆیان بڵێن ڕۆیشتن و دواتر لە لێدوانە دەرەکییەکانیانەوە بۆمان دەرکەوت کە ڕەنگە ئەم جیاوازییەیان هەبووبێت و ئەو گفتوگۆیەی کە هەندێکیان لەسەر ئەم بابەتە کردوویانە، لەسەر ئەم لایەنەی دۆخەکە بووە لە ئێران. هیچ کەسێک لەبەردەم هەڵەی فۆرمی حزبیدا نیشانی نەداوە کە دەتوانین وەڵامی ئەو پرسیارە بدەینەوە کە ئایا تەحەمولمان کردوون یان نا. ئەوان ڕۆیشتن! ئەمە ڕاستە. ڕەنگە بیریان لەوە کردبێتەوە یان پێشبینیان کردبێت کە کەس تەحەمولی ئەم ڕوانگەیە ناکات. قسەکانت ڕاستن. بەڵام ئەمە هیچ شتێکی خراپ نییە. ئەمە وەک ئەوە وایە گریمانە بکەین لە حزبێکی ژینگە پاریزدا لایەنگرانی سووتاندنی دارستانەکانی بەڕازیل هەبن، دەزانن لە حزبی ژینگەدا ئەم بۆچوونە تەحەمول ناکرێت. ئەمە شتێکی سەیر نییە. ئەگەر کەسێک بە پرەنسیپەوە هەڵسوکەوتی کرد، نابێت بەو بۆچوونە لە حیزبدا بمێنێتەوە. بەڕای من ئەم هاوڕێیانە بە دروستی زانیان کە نابێت

بمێننەوە.
عەلیرەزا مەیبدی: بۆیە فرەیی لە حیزبی ئێوەدا نییە.

مەنسور حیکمەت: سەیرکە بەڕای من ئەمە جیاوازیی حیزب و کۆمەڵگایە. کۆمەڵگایەک پابەندە بە ڕێزگرتن لە بیروڕای هەموو هاووڵاتیانی و جێگایان پێبدات. پارتێکی سیاسی ناچارە کار بۆ پێشخستنی بەرنامەکەی بکات. لە ئەنجامدا ئەگەر بەشێک لە ئەندامانی حزبێک بە ئازادی بگەنە ئەو ئەنجامەی کە دژی بەرنامەکەین، ئەوا خۆکارانە مەرجەکانی بەشداریکردن لەو حزبەدا هەڵدەوەشێننەوە.

عەلیرەزا مەیبیدی: پێشتر ستالین هەمان قسەی دەکرد.

مەنسور حیکمەت: ستالین ئەمەی نەوتووە. ستالین هیچی لەبارەی بۆچوونەکانی ناو حیزب نەگوت. ستالین باسی پیشەسازیکردنی ڕووسیا و نەیاران و لایەنگرانی ئەم جۆرە پیشەسازییە و ئەو سیستەمەی "سۆسیالیزم لە وڵاتێکدا" و پرسەکانی دیکەی کرد؛ کە دەتوانین دواتر باسی بکەین. ئەمە قسەی تەنی بلێرە. ئەمە لەدوانی هەموو لایەنەکی سیاسییە کە ئەگەر کەسێک لەگەڵ پلاتفۆرم و بەرنامەکەیدا ڕازی نەبێت، ئەوە بە سروشتی چاوەڕوان دەکرێت لە خۆی و ئەوانی تریشەوە بیانەوێت ڕێگاکان جیاببنەوە. ئەمە شتێک بوو کە خۆمان کردمان؛ کاتێک لە حیزبەکانی تردا بیرمان لەوە دەکردەوە کە جێگای ئێمە نەماوە. ئەمە بەو مانایە نییە کە حزبێکی چەپ بەبێ گوێدانە ئەوەی کە چەپ بێت یان ڕاست، دەتوانێت هەر بۆچوونێک لەخۆ بگرێت. ئاخر ئەم حزبە بەرنامەیەکی سیاسی هەیە کە دەبێت سەرپەرشتی بکرێت…

عەلیرەزا مەیبدی: کاک حیکمەت، ژمارەیەکی زۆر حزبەکەیان بەجێهێشتووە، لە نێویاندا پێنج کەس لە کۆمیتەی ناوەندی، کە پێموایە لەڕووی چەندایەتییەوە ژمارەیەکی بەرچاوە، دواتر تۆ وتت دوای ئەوەی ڕۆیشتن و بەیاننامەیەکیان دا، بەمان دەرکەوت کە ئەم پشتبەستنە بەم خاڵە ئەوە نیشان نادات کە سەرکردایەتی حزبەکە لە ژوورێکی کۆنکرێتی پتەودا خۆی حەشارداوە و نەیزانیوە چی لە نێوان ئەندامان و تەنانەت گروپی سەرکردایەتییەکەیدا دەگوزەرێت؟

مەنسور حیکمەت: نەخێر دەزانین، بەڵام ئەوەی لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا نییە کە نیشانەی مەدەنیەت و پێشکەوتنخوازی ئەمەیە، پشکنینی بۆچوونەکانە. بە پێچەوانەی حزبی دیموکراتی ئەمریکی، حزبی کرێکارانی بەریتانیا، حزبی ستالین، یان حزبی چین، ئەوخۆمان نییە بچینە ماڵی کەسێک ئەگەر هەست بکەین ناکۆکن و دان بەوەدا بنێن کە

جیاوازی چییە. ئەگەر ئەو کەسەی جیاوازی هەیە جیاوازییەکە بە هێندە گرنگ بزانێت کە بتوانێت لە کۆبوونەوە حزبییەکاندا ڕایبگەیەنێت، میللەت لە بارەوە دە زانیاریاندەبێت. من و تۆ و ئەوانی تر تێدەگەین کە ئەم هاوڕێیانەمان جیاوازییان لەگەڵ ئێمەدا هەیە. لە کۆنگرەی حیزب کە ساڵێک لەمەوبەر بەسترا پلاتفۆرم و ئاڵای ئۆپۆزسیۆنمان لە حیزبدا نەبینی. پلینۆمی بەرفراوانی کۆمیتەی ناوەندی حیزب، کە تێیدا جگە لەو سی و چوار کەسەی باسم کرد، چل کادری حیزبی دیکەی بەشدارییان تێدا کرد، واتە حەفتا و چوار کۆمۆنیستی پلە یەکەکانی ئەم حیزبە، لە هەلێکدا کۆبوونەوە و چوار ڕۆژ دانیشتن و گفتوگۆیان کرد، لە لایەن هیچ کەسێکەوە ڕاگەیاندنی هیچ جوازایەکمان نەبینی. ئەم هاوڕێیانە خۆیان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیش بوون و دیسان خۆیان بە هەمان ئەو پێگانە کاندید کرد کە پیشتر هەیان بوون. هەندێک جار هەڵدەبژێردرابوون. دەمەوێت ئەوە بڵێم کە ئێمە ئەرکمان لەسەر شانە باسی ئۆپۆزسیۆنی خۆمان بکەین، ئەوانەی هەست دەکەین ناکۆکییان لەگەڵ ئێمە هەیە. ئێمە ئینکویزیشن و پشکنینی بۆچوونەکانە و ئێمە ئەم خووەمان نییە. بە پێچەوانەوە ئێمە چاوەڕێین، پێمان وایە کە کەسانی سیاسی و خەباتکار کە دەزانن چییان دەوێت بیست ساڵە، هەرکاتێک گەیشتنە ئەو بڕوایەی کە کاتی ئامادەیی بە گفتوگۆکانیان هاتووە، دەیڵێن. هەندێکیان گوتیان، نووسیویانە، وەڵامی نووسراویان پێگەیشتووە و هەموویان لە ماڵپەڕی حیزبدان.

هەرکەسێک حەزی لێیە دەتوانێ بچێتە سەر ماڵپەڕی حیزب و ئەم باسە ناوخۆییانەی کۆمیتەی ناوەندی دابەزێنێ و بیخوێنێتەوە. دەمەوێت بڵێم بابەتەکە ئەوەندە کراوەیە، نەک هەر دەمانزانی کە ڕەنگە ناڕەزایی هەبێت، ئامادە بووین باسی بکەین ئەگەر کەسێک هەنایە ئاراوە. ئێمە ئەمەمان کرد و دوای ئەم باسانە هەندێک کەس ڕۆیشتن. سەرکردایەتی حیزب پابەندە بە ئاڵای حیزبەوە. بە پێشخستنی ئەو خەباتە. ئێمە سەندیکایەکی کرێکاری نین کە بەرپرسیار بین لە خزمەتکردنی ئەندامان؛ یان ئێمە یانەیەک نین کە پابەند بین بە دروستکردنی کۆدەنگی لە نێوان ئەندامەکانی و مافی ئەندامەتی پارەدەرەکانی. پارتێکی سیاسیە کە ئاڵاکەی سەربەخۆ لە ئەندامەکانی، پێشتر لە کۆمەڵگادا هەڵکراوە. ئەگەر کەسێک بیەوێت ئەو ئاڵایە پەشێل بکات، نەریتی ئەم بزووتنەوەیە سیاسییە، نەریتی هەموو لایەنێکی سیاسی ئەوەیە کە ئەو کەسەی خۆی لە ئامانجەکانی حزبێک دوور بخاتەوە، ئەو حیزبە بەجێدەهێڵێت. و ئەمەش جێگای سەرنجە، لە پەیوەندی لەگەڵ ئەوەی کە حیزبەکەمان داخراو نییە، کە تەنانەت کاتێک ئەم باسانە وروژێنران، بچوکترین قسە لەسەر پەیوستی

جێهێشتنی ئەم حیزبە لەلایەن ئەو چەند هاوڕێیەی کە ئەم باسەیان لەسەر هەلومەرجی سیاسی وروژاند، نەکرا لە ئێران. ئەوە ڕابەرایەتی ئەو حیزبە و ئۆفیسی سیاسی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری نەبوو کە داوای لە هەر کەسێک کرد بچێتە دەرەوە. بەڵام ئەوانەی خۆیان هەستیان بە جیاوازییەکانیان دەکرد پێش ئەوەی بڵێن ڕۆیشتن. چونکە پێیان وابوو دەبێ بچنە دەرەوە و بیڵێن.

عەلیرەزا مەیبدی: باشە ڕەنگە هەستیان بەوە کردبێت کە کەشوهەوای ناوخۆی حیزب ئەوەندە قورسە کە ناتوانرێت پەروەردە بکرێت. ڕەنگە کێشەکە ڕەگ و ڕیشەی لە تۆدا هەبێت؟

مەنسور حیکمەت: کێشی ناوەوەی حیزب، من ئینکاری ئەمە ناکەم، دەبێ قورس بووبێت بۆ کەسێک کە ڕۆیشتبێت. من خۆم دەخەمە شوێنی کەسێک کە لە حزبێکی تردا دادەنیشێت، با بڵێین لە حزبی دیموکراتی ئەمریکا، و دەگەمە ئەو ئەنجامەی کە ئەلگۆر نوێنەرێکی باش نییە و پێویستە دەنگ بە جۆرج بوشی دووەم بدات. باشە ئەم کەسەش لە حیزبی دێموکراتدا هەست بە کێشەکی قورس دەکات، نابێت ئەمە بڵێت، پێویستە بەرگری لە کاندیدی حیزبەکەی بکات. دەمەوێت ئەوە بڵێم دژایەتیکردنی ئۆرگانی سەرەکی حیزب و هێڵی فەرمی حیزب شتێکی سروشتییە، ئەمەش کێشەکی قورس بۆ ئۆپۆزسیۆن دروست دەکات. پرسیارەکە ئەوە نییە کە کەشوهەوا قورسە یان نا، پرسیارەکە ئەوەیە ئایا دەرگاکانی دیموکراسی نێو حزبی بەڕووی کەسێکدا کراوەن یان نا؟ پرسیار ئەوەیە ئایا ڕێز لە مافەکانی دەگیرێت یان نا؟ پرسیار ئەوەیە ئایا هیچ کەناڵێک هەیە قسەی لەسەر بکرێت و ئایا ئەم کەناڵانە یاساییە یان نا؟ لە دیموکراسیدا باس لە ئازادی و ئەگەرە یاساییەکان دەکەین. دیموکراسی ئەوە نییە کە ئایا فەرشی سوور بۆ نەیارەکانمان ڕادەخەین یان نا. دیموکراسی لەسەر ئەوە دامەزراوە کە ئەگەر کەسێک بیەوێت شتێک لە جیاواز بڵێت، دەتوانێت بە شێوەیەکی یاسایی هێزی بۆ کۆبکاتەوە. ئەگەر بیەوێت ڕیبازێک بگۆڕێت، دەتوانێت. ئەگەر بیەوێت لە شوێنێک دەنگ بدات، دەتوانێت. ئەگەر بیەوێت خۆی کاندید بکات، دەتوانێت. هەموو ئەم دەرگایانە بەڕووی هەموو ئەندامانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا کراوەن. بەڵام ئەگەر کەسێک پێی وابێت ئەگەر لێرە ئەمە بڵێم پەنجەم لێدەدرێت، ئەوا با بڵێم، ئەمە کێشەیەکی تری شەخسی ئەو کەسەیە. نەیتوانی ئەو کارە بکات. دەیتوانی بوەستێت و شەڕ بە بۆچوونەکانی بکات. هیچ کێشەیەک نەبوو. بەڕێکەوت زۆرترین ڕەخنەیەک کە ئەندامانی حیزب لە ئینتەرنێتدا لە دەستلەکارکێشاوەکسنیسن گرت، ئەوە بوو کە بۆچی

ناوەستان و قسەی بیروڕای خۆتان بکەن، بۆ ئەوەی بتوانن وەڵامی خۆتان وەربگرن؟ ئەمە شتێکی سەرنجڕاکێشە، ڕەنگە بە ئەوە باش بێت کە بزانن: ئەندامانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری تۆڕێکی ئینتەرنێتی فراوان و چات ژوورێکیان هەیە کە هەمووان بەبێ هیچ سانسۆرێک دەتوانن قسەی لەسەر بکەن. دەمەوێت بڵێم ئەگەر ستالینیستێک بە پەرەشوتەوە بچێتە ناو حیزبەکەمانەوە و بیەوێت دەمی ئەندامانی حیزب ڕابگرێت، ئەوا ناتوانێت. لە ئەنجامدا هەموو کەس مافی قسەکردنی هەیە و ناوەکی چالاکی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریە. بەڵام ئەوەی کەسێک هەست دەکات چیتر لەگەڵ هاوڕیانی پێشووی هاوڕا نییە و سەر بە ئێرە نییە و دەڕوات، ئەمەش گومان لەسەر ئەوانەی ماون دروست ناکات. ئەو کەسە بڕیاری داوە بەم شێوەیە خەبات بکات. ڕەنگە ئەگەر لەم حیزبەدا بیت و بۆچوونەکانت جیاواز بن، بێن بەرگری لە بۆچوونەکانتان بکەن لەناو حیزبدا و گفتوگۆ بکەن و هەوڵی کۆکردنەوەی هێزی بۆ بدەن. هاوڕێکانمان بەم شێوەیە بڕیاریان دا. دەمەوێت بڵێم پرۆسەیەکی سیاسی و میتۆدی سیاسی تێپەڕێنراوە. ئەمە هەموو ڕۆژێک لە پارتە ڕۆژئاواییەکان ڕوودەدات. با وا دابنێین لایەنگران و نەیارانی ئەورووپای یەکگرتوو لە حیزبی کۆنەپەرستی ئینگلتەرادا گفتوگۆیەک دەکەن و کەس سەرکردایەتی حزبە ڕۆژئاواییەکان بە نا لەبوردە تۆمەتبار ناکات.

عەلیرەزا مەیبدی: بەڵام هەردوو فراکسیۆن لە خودی حیزبدان، لە ژێر سەقفی حیزبدان. ئایا گرنگیت دا؟

مەنسور حیکمەت: مەرج نییە. لە هەڵبژاردنەکانی داهاتووی پەرلەمانی ئەوروپادا، پارێزگارانی لایەنگری یەکێتی ئەوروپا، دیسیپلینی پارتەکەیان بەجێهێشت و پارێزگارانی لایەنگری ئەوروپییان پێکهێنا، ئەوانیش بڵێن قسەی بێ بنەماو ناڕەوا بە ڕابەرایەتی حزبەکەیان بڵێن لە بڵاوکراوەکانی دەرەوەدا. تا ئێستا کەس نەچووە ئەخەی کاک هیس بگرێت و بڵێت کاکە بۆ بەرگەی ئەمەت نەگرت؟ دەڵێت باشە بۆچوونی جیاوازە.
عەلیرەزا مەیبدی بەڕێز حیکمەت تۆ وتت لە حیزبێکدا پرەنسیپ هەیە کە دەبێت هەموو ئەوانەی لەم حیزبەدان ڕەچاوی بکەن. بەڵام لە هەر حاڵەتێکدا ئەم پرەنسیپانە لە هیچ لایەنێکدا دەرناکەون. ئەم بنەمایانە دەتوانرێت چاک بکرێتەوە و پێداچوونەوەیان بۆ بکرێت. دەمەوێت بزانم کەسێک لە حزبەکەتان ناڕەزایی هەیە بەرامبەر بە سیاسەت و هەڵوەستەکانی ڕابەرایەتی یان دەیەوێت بیگۆڕێت، ئایا ئەمە بە پێشێلکردنی پرەنسیپەکان دەزانن؟

مەنسور حیکمەت: پێشێلکردنی پرەنسیپەکان؟ ئەوە بەندە بەوەوە کە ناڕەزایەتییەکەی چییە. بۆ نموونە ئەمە حزبێکین کە پشتیوانی لە جیاکردنەوەی دین لە حکومەت دەکەین. ئەوە ڕاستە؟ ئەگەر کەسێک لەم حیزبەدا ئەو ئاڵایە بەرز بکاتەوە کە هیچ عەیبێک لە کۆماری ئیسلامیدا نییە، من ئەوە بە هێرش بۆ سەر بنەماکانی ئەم حیزبە دەزانم. ڕەنگە هێرشی زارەکی سەربازی بێت، بەڵام من ئەمە بە دژی یەکێک لە پرەنسیپەکانی ئەم حیزبە دەزانم. بەڵام تا ئێستا هیچمان لەسەر پەیوەندییەکانی ئەم حیزبە نەگوتووە. ئەو باوەڕەی کە مرۆڤەکان دەتوانن بە توندی لەگەڵ یەکتر ناکۆک بن، بەڵام لە هەمان کاتدا ڕێز لە مافەکانیان بگرن، بنەمای ئەم حیزبەیە. دەبێت ئەوە لەبەرچاو بگرین کە ئەمە ئەو کولتوورە سیاسییەمان داهێناوە کە حیزبی تێدا بنیات دەنێین. کولتووری سیاسی ڕۆژهەڵاتی و ئێرانی و ئەو کولتوورە سیاسییەی کە لە خنکاندا گەورە بووە، ئەو کولتوورە سیاسییەی کە بۆ ماوەیەک ڕەفتاری گەریلا تێیدا بنیات نراوە، کولتووری خۆنەویستی بە کەسێک و لە هەمان کاتدا خۆبەزلزانینی بە کەسێک، کولتووری دیسیپلین، هیچیان نییە دروستکردنمان. لە ئەنجامدا ئەگەر ڕەچاوکردن، گومان، دوودڵی، نەبوونی کراوەیی، بۆ نموونە، لە کەسێکی سیاسیدا مومکین بێت، ئەوە بەهۆی پەیوەندییەکانی لایەنێکی دیاریکراوەوە نییە. دەکرێت بەشێکی بە لاوازی کولتووری سیاسی لە وڵاتەکدا بگەڕێتەوە. پێم وایە ئەگەر کەسێک لە حیزبی کۆمەنیستی کرێکاریی ئێران دژی هەر شتێک و هەر کەسێک بێت، هیچ کێشەیەکی یاسایی نییە. ڕێک لە هەموو لایەنەکانی جیهان زیاتر ئاماژە بە قسەکردن هەیە بە کەسێک. کۆنگرەکانیان لە کاتی خۆیدا دەبەستن. زۆرێک لە ئەندامانی ئەم حیزبە ڕۆژنامەی سەربەخۆی خۆیان بڵاو دەکەنەوە. تۆ خۆت ئەمە دەزانیت. ئەگەر گریمانە بکەین کە ئۆرگانی ناوەندی حیزب دەرگای خۆی بەڕووی بیروڕای دژبەری حیزبدا دادەخات، زۆر بڵاوکراوە و ڕادیۆ هەن کە ئەو هاوڕێیانە دەتوانن بە ئاشکرا قسەکانی خۆیان بخەنە ڕوو. دەبێ بینیبێتتان هەر ئەندامێکی ئەم حیزبە بە ناوی خۆیەوە بە ڕۆژنامەکە لێدوان ئەدات. دەمەوێت ئەوە بڵێم کە کراوەیی ئەم حیزبە هێندە بە باشی بەڵگەی لەسەرە کە کەس ناتوانێت بڵێت بۆچوونی جیاواز لەم حیزبەدا تەحەمول نەکراوە. بەڵام چاوەڕێی ئەوە مەکەن بڵێین بۆچوونێکی ناکۆکی هەیە تەنها لەبەر ئەوەی بۆچوونێکی جیاوازی هەیە، بۆیە با هەموومان گوێی لێبگرین. ئەمە جیاوازی بیروڕامان هەیە و لەگەڵ یەکتر گفتوگۆ دەکەین. ئەوەندەی ئەو باوەڕدارە و سەزدارە بە بۆچوونەکەی، منیش هەم وباسی لەگەڵ دەکەم. وە ئەگەر لە پلینۆم یان کۆنگرەدا نەیتوانی دەنگی زۆرینە بەدەست بهێنێت و لە دیبەیتەکەیدا شکستی

هێنا، ئەوە خەتای من نییە. ئەمە میکانیزمی دیموکراسی سیاسییە. با لەبیرمان بێت دیموکراسی پەیوەندی بە مافی زۆرینە هەیە نەک کەمینە. دیموکراسی ناو حیزب واتە چۆن گەرەنتی ئەوە بکرێت کە زۆرینەی ئەو حزبەی کە بەرنامەی حیزب قبوڵ دەکات هێڵەکەی بەرەو پێشەوە دەبات. ئەمە پێناسەی دیموکراسییە. هەروەها پەیوەستە بە چەند بڕگەیەک ڕێز لە مافی کەمینەکان بگیرێت. دیموکراسی ناو حیزب وا دەکات ئەو کەسەی بەرنامەی حیزب قبووڵ نەکات خۆی لە پەراوێزی حیزبدا ببینێتەوە. ئەمە دیکتاتۆریەت نییە، ئەمەش نیشانەی دیموکراسی ناو حزبە. ئەگەر کەسێک تەنها لەبەر ئەوەی بۆچوونی هەیە بتوانێت ئەم بۆچوونە بەسەر زۆرینەی ئەو حزبەدا بسەپێنێت کە لە کۆنگرێیەکدا بەرنامەی حزبەکەیان پەسەند کردووە، ئەوا ئەمە لەبەردەم دیکتاتۆریەتداین. ئەگەر پێنج ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب بتوانن سیاسەتی حیزب بگۆڕن، دۆخێکی زۆر ناتەندروست دەبێت.

عەلیرەزا مەیبدی: بەڕێز حیکمەت، گروپەکەت لەم ساڵانەی دواییدا یەکێک بووە لە گروپە چالاکەکان. بەی ئەو بڵاوکراوانەی کە بڵاوی دەکەیتەوە بەرچاوە. دەوترێت ئینتەرناسیۆنالە زۆرترین بڵاوبوونەوەی گۆڤاری ئۆرگانە لە دەرەوەی وڵات. وە نزیکەی خۆم کە لە ڕادیۆ کار دەکەم، شاهیدی ئەوە بووم کە هەموو ڕۆژێک ڕاگەیاندن و لێدوانی لایەنە پەیوەندیدارەکانی حزبەکەت زیاتر لە ڕێگەی فاکس و تەلەفۆنەوە بڵاودەکرێنەوە. ئێستا پرسیارەکەم ئەوەیە ئایا یارمەتی لە کەس وەردەگریت؟ لە وڵاتێکەوە؟ لە ڕووی داراییەوە؟

مەنسور حیکمەت: بەداخەوە نەخێر. تا ئەم ساتەوەختە یارمەتیمان لە هیچ حکومەتێک وەرنەگرتووە کە باج لە خەڵکی خۆی وەربگرێت. ئەمە لە هیچ گروپێکی سیاسی هاوکاریمان وەرنەگرتووە. ئەو یارمەتییەی کە پێمان دەدرێت لە بنەڕەتدا یارمەتی تایبەتی خەڵکە.

عەلیرەزا مەیبدی: داوای یارمەتیت لە هیچ وڵاتێک نەکردووە؟

مەنسور حیکمەت: ئێمە داوای هاوکاریمان لە هیچ وڵاتێک نەکردووە. ئێمە ئەمە ڕەت ناکەینەوە و بە یەکێک لە مافەکانی خۆمان دەزانین. ئێمە هیچ دوودڵییەکمان نییە لە وتنی ئەم قسەیە بە ئاشکرا ئەگەر هەرگیز داوای یارمەتی لە وڵاتێک بکەین. ئێمە ئەمە بە نکۆڵیکردن لە ڕاستگۆیی و یەکپارچەیی و سەربەخۆیی حیزب نازانین. چونکە هەرکاتێک ئەم یارمەتییەمان وەرگرت، دەڵێین بە مەرج و بە خەرجی حیزب وەرمانگرتووە. بەڵام تا ئێستا ئەم کارەمان نەکردووە. زۆرێک لە حیزبەکانی تری ئێران تا ئێستا ئەم کارەیان کردووە و تەنانەت

یەک لەسەر دەمان توانای دارایی خۆیان نەبینیوە. ئێمە ئەمەمان نەکردووە. بەپێی بڕیاری فەرمانگەی سیاسی ئەو حزبە، کە پێشکەش بە پلینۆمی داهاتووی حزب دەکرێت بۆ دیاریکردنی ڕاسپاردن و پەسەندکردنی، لە هیچ بزووتنەوەیەکی ئیسلامی و حکوومەتێک هاوکاریمان پێناگات. دەمەوێت بڵێم سنووردارکردنی ئێمە (ئەی حکومەتێکی غەیرە ئیسلامی؟) ئەگەر حکومەتێکی غەیرە ئیسلامی بیەوێت بەبێ مەرج یارمەتیمان بدات، ئێمە درێغی ناکەین لە وەرگرتنی.
عەلیرەزا مەیبدی: پارە لە قەزافی وەردەگریت؟

مەنسور حیکمەت: حکومەتی عێراق کە حزبی دەستە خوشکی حزبەکەمان لەدۆخی شەڕدایە لەگەڵیدا و ئێمەش هیچ پەیوەندییەکمان ب□ و□لاتانی ئیسلامییەوە نییە. بەڵام ئەگەر و□لاتانی غەیرە ئیسلامی پێیان وایە بەرژەوەندییەکانیان پێویستی بە بەهێزکردنی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری هەیە، ئێمە هیچ کێشەیەکمان نییە. بەڵام هیچ شتێک شاراوە نییە و ئامad□ین بەبێ هیچ کۆت و مەرجێک هاوکاری وەربگرین. بەڵام ڕووی نەداوە و نەمانبووە. ویستم بڵێم ئێمە لەم بار□ت□دا هیچ شەرمێکمان نییە. ئێمە حیزبێکی واقیعین. جیهان جیهانێکی گەورەیە و شەڕکردن پێویستی بە ئاسانکاری هەیە. ئەگەر کەسێک پێی وا بێت پارە بخاتە ناو ئەکاونتەکانمانەوە سوودی هەیە بۆی، ئەوا خۆی دەزانێت. ئێمە ئەو دۆخە پێبەندیەمان نییە. لە چوارچێوەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا کە پێشتر تێیدا بووین، ڕووبەڕووی ئەو هەلومەرجانە بووینەوە. لە ئەنجامدا ئێمە هیچ کێشەیەکمان لەگەڵ ئەمەدا نییە. ئەم مەودای چالاکییەی ئەمڕۆمان بەتەواوی لەسەر شانی ئەندامان و هەڵسوڕاوانی حیزبە.

پرسیاری گوێگران
عەلیرەزا مەیبدی: چەند خولەکێکی تر لەگەڵ کاک حیکمەت دەبین. دەچینە سەر هێڵ و لە هێڵی پێنجەوە دەست پێدەکەین.
یەکەم گوێگر: ویستم پرسیارێک لە بەڕێز حیکمەت بکەم. با وا دابنێین ئاغای خاڵخالی هاتۆتە ئەمریکا ک□ و□لاتێکی دیموکراسی و ئازادە و سەد لایەنگرانی کۆبوونەتەوە و دەیەوێت قسەیان بۆ بکات. ئێستا ئەگەر بچین بە دار و چەقۆ لێیان بدەین، هەمان ئەو کارەمان کردووە کە کاک خەلخاڵی لە ئێران دەیکات. جگە لەوەی کە دەسەڵاتەکەی زیاتر لەوێیە و دەمانچە و کەرەستەی دیکە بەکاردەهێنێت، ئێمەش ناتوانین بەکاریان بهێنین چونکە ئیمکاناتمان نییە. پێت وایە ئەمە ڕاستە؟

مەنسور حیکمەت: سەرەتا با پیرۆزبایی لەم هاوڕێ جوامێرەمان بکەم.

بەڵام با جیاوازی نێوان ئەو کەیسەی ئێمە هەمانە و ئەو دەسیسەیەتان بە باس بکەم کە باسیان کردووە. بەڕای من ئەو نموونەیەی کە دەیهێننەوە باش نییە. بەگومان کاک خاڵخاڵی نموونەیەکە کە دەتوانم نیشانی بدەم کە بۆچی نابێ کۆبوونەوەکەیان ئەنجام بدرێت. گریمان ئایشمان دوای دە و بیست ساڵ لە ڕووخانی ئەڵمانیای هیتلەر ڕێیشت و لە قودس یان تەلئەبیب کۆبونەوەی هەبوو. پێت وایە خەڵکی ئەوێ ڕێگەیان دەدا کە کۆبوونەوەکە ئەنجام بدرێت؟ یان پێیان دەوت تۆ تاوانباری و دەبێت وەڵام بدەیتەوە؟ گریمان ڕاستڕەوی توندڕەوی ئەمریکا و ئەوانەی بۆمبەکیان لە ئەکلاهۆما چاندووە و ئەو هەموو کەس و منداڵەیان کوشتووە، بیان سبەینێ لە هەمان شار کۆبوونەوەیەک ئەنجام بدەن و هۆکاری کارەکانیان بە ڕوون بکەنەوە و تەنانەت بڵێن بۆچی کارێکی باشم کردووە. بەبۆچوونی تۆ، ئەگەر خەڵکی ئەمریکا کۆبینەوە پێویستە ئاگاداری بکەنەوە و بڵێن کە تۆ لە دۆخێکدا نیت کە قسە بکەیت، لە دۆخێکدایت کە وەڵامی تۆمەتەکانت بدەیتەوە، ئایا پێچەوانەی بنەما ئینسانییەکان مامەڵە کراوە؟ بەڕای من نەخێر. ئازادی ڕادەربڕین پەیوەندی بە پەیوەندی مرۆڤەوە هەیە لەگەڵ دەسەڵاتێکی باڵای وەک حکومەت. حکومەتی ئەمریکا ناچارە ڕێگە بە خاڵخاڵی بدات قسە بکات. من هیچ گومانێکم لەوە نییە، بەڵام منی قوربانی خەڵخاڵی ، ئەگەر کەسێک ڕێگریم لێبکات بچمە ئەوێ و هاوار و لەقاوی بدەم، ئازادی قسەکردنم هەڵوەشاوەتەوە. لە ئەمریکا کە ئازادی قسەکردن پرەنسیپێکی بنەڕەتی دەستوورە و لە هەموو شوێنێک زیاتر دیارە، هیچ کەسێک ناتوانێت ڕێگری لە مافی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بکات کە بچێتە کۆبوونەوەی هەر کەسێک، تەنانەت بێتاوان بێت و پڕوپاگەندەی خۆی بکات و بەو زمانەی کە خۆی دەیەوێت قسە بکات.ئەوە. ئەمەش پراکتیزەکردن و جێبەجێکردنی ئازادی ڕادەربڕینی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و قوربانیانی کاک خاڵخاڵییە. ئەگەر خاڵخاڵی هات بۆ ئەمەریکا دڵنیابە ئێمە دار و چەقۆ بەکارناهێنین، کە بەڕاستی هەرگیز لە دەستی ئێمەدا نییە، بەڵکو بەیاننامە لە دەستی ئێمەدا دەبێت، ژمارەیەک لاو یان بەتەمەنی قسەزان و تێگەیشتوو کە لەناوەو دەرەوەی کۆبوونەوەکەدا دەبن و بە خەڵک دەڵێن ئەو کابرایەی کە هات لێرەدا قسە بکات لە بنەڕەتدا کێیە و چی کردووە و بۆچی نابێت تریبونی بدەنێ

گوتەگری دووەم: سوپاس بۆ بانگهێشتکردنیان. چاوپێکەوتنەکە زۆر سەرنجڕاکێش بوو. بۆ من زۆر بەسوود بوو. ویستم هەستەکانم دەربڕم. بەڕاستی باوەڕم بە حوکمەکەیان هەیە کاتێک گوێم لێیان بوو، بەو شتانەی کە لەبارەی دەستلەکارکێشانەوەکانەوە گوتیان، من ئەندامی

حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریم، هەموو ئەوانە ڕاستن. من ڕەخنەیەکم هەیە، نەک لە ئەوە بە شێوەیەکی شەخسیی، بەڵکو بەو شێوەیەی کە پرسیارتان کردووە ئایا ناوی ڕاستەقینەتان ئەمەیە یان نا؛ بە جۆرێک منی بردە کەشوهەوای سین وجیم. ویستم پێتان بڵێم ئەم کارە مەکەن. هەرکەسێک هات بە قسەکردن، بە گوێدانە پێگەی سیاسی خۆی، ئەمە و ئەوەش دەزانین چ قەدەغەیەکیان هەیە. با کەسەکە نەخەینە کەشەوە، ناوت چییە؟ ناوی دووەمت چییە؟ پێم وایە ئەگەر ئەم شێوازە بەکارنەهێنین دیموکراسیتر دەبێت.

عەلیرەزا مەیبدی: چاو. ئێستا با بزانین کاک حیکمەت خۆی چی دەڵێت؟

مەنسور حیکمەت: بە بڕوای من ئەم مەسەلەی پرسیار و ناو پرسینە بە بەربەست بوو. لەوانەیە لەبارەی کەسی ترەوە نەپرسن. چونکە پێم وایە وەک بەڕێز موبیدی خۆی دەڵێت بارودۆخی ئەمە بە جۆرێکە کە بانگەشەکردن لە بەرژەوەندی هەموومان و بزووتنەوەکەماندایە. من هیچ شتێکی خراپی تێدا نابینم. من بە شەخسی ئەم حاڵەتە تایبەتەم بە گوناه وەرنەگرتووە. ڕۆژنامەنووسێک پرسیارێک دەکات و منیش وەڵامم دایەوە. ئەگەر وتم مەپرسە یان دواتر وەڵامت دەدەمەوە لەوانەیە وێنەیەکی خراپتری دابێت. ویستم بە هاوڕێکەمان بڵێم کە من بە شێوەیەکی شەخسی هەستم بە هیچ ناڕەحەتییەک نەکردووە لەم پرسیارەدا.

عەلیرەزا مەیبدی: ڕوونکردنەوەیەکی زۆر کورت دەدەم: لە سن وجیمدا کەنتڕۆڵ هەیە، واتە دەربازبوون نییە، تۆ پرسیارێک بکە، ئەو لایەنەی قسەت لەگەڵ دەکات دەبێت وەڵامی بداتەوە، لێرە من هیچ کەنتڕۆڵێکم نەکرد، من وتی ئەگەر ئارەزووی ئەوە بکەن، لەگەڵ کاک حیکمەتیش بڕیار بوو بڵێت کە هەر کە بینییان کە نایانەوێت وەڵامی پرسیارێک بدەنەوە، من وەڵامی نادەمەوە. وە ئەمەش قبوڵمان کرد. هیوادارم هەڵەتێنەگەیشتنەکە پاک بووبێتەوە.

گوێگری سێیەم: من خلعەتبەریم و سڵاو لە کاک حیکمەتیش دەکەم. ویستم بە کاک حیکمەت بڵێم ئەو پرسیارەی ئێستا دەیکەم، چل ساڵە لە هاوڕێ کۆمۆنیستەکانم دەپرسم. من خۆم کۆمۆنیست نیم، بەڵام لە ماوەی کارلێکە درێژخایەنەکانم لە دەرەوەی ئێران گرنگییەکی زۆرم بەم بابەتە داوە و هەرگیز نەمتوانی وەڵامێکی ورد بەدەست بهێنم. ڕەنگە ئەوان یارمەتیدەرمان بن بۆ ئەوەی ئەم کەدەم بە ڕوون بکەینەوە کە کاک حیکمەت لەبارەی حزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەوە دەیخاتە ڕوو. کاتێک باس لە کۆمەڵگەی کرێکاری دەکەین و بەڵێن بە کرێکاران دەدەین کە دەمانەوێت ئیمکاناتی گونجاو بە ژیانی

کەمایەتی یان هەلومەرجی کاریان بۆ دابین بکەین، ئەوە دوو شێوەی هەیە، یان دەمانەوێت لە ڕێگەی حکومەتەوە ژینگەی کارکردن بۆ کرێکاران دابین بکەین یان لە ڕێگەی کەرتی تایبەتەوە با تایبەتمەندی بدەین بە کرێکار و هەموو مەرجەکانی خۆشگوزەرانی ژیان بۆ کرێکارەکە دابین بکەین. کاتێک کاک حیکمەت باس لە ئازادیی کارکردن لە حیزبدا دەکات، لە ئەنجامدا پێویستە ئەم ئازادییە هەبێت بۆ ئەوانەی دەیانەوێت لەناو کۆمەڵگادا بژین، بۆ نموونە کاتێک کەسێک دێت و لە کارگەیەکدا وەبەرهێنان دەکات، بە دڵنیاییەوە حەزی لێیە سەرمایەگوزاری بکات لەم کارگەیەدا. کاتێک ئەم قازانجە بۆ قازانجی خاوەنکار بێت، بێگومان دەبێت مەرجی کارکردن ئامادەبێت بۆ ئەو کەسەی وەبەرهێنان دەکات، بۆ ئەوەی بتوانێت وەبەرهێنان لەو وڵاتەدا بکات بۆ ئەوەی کەشێکی کارکردن دروست بکات. بەڵام ئەگەر کاک حیکمەت بیەوێت ژینگەیەکی حکومی کارکردن دروست بکات، ئەم ژینگە حکومییە بۆ ماوەی ٦٠ یان ٧٠ ساڵ لە ڕێگەی یەکێتی سۆڤیەتەوە جێبەجێ کرا و سەرکەوتوو نەبوو. داوایان لێدەکەم ئەمەم بۆ ڕوون بکەنەوە.

عەلیڕەزا مەیبدی: کاک حیکمەت هەوڵبدە لە دوو سێ خولەکدا ڕوونکردنەوە بدەی.

مەنسور حیکمەت: ئەم قسانەی هاوڕێمان کاک خەعڵاتبەری کرد، قسەیەکی گرنگە دەربارەی ئابووری سۆسیالیستی، شێوازی دامەزراندنی، پەیوەندییە کۆمەڵایەتی و یاساییەکانی بەرهەمهێنان، چارەنووسی خاوەندارێتی، خاوەندارێتی بەکۆمەڵ و دەوڵەت. دەتوانم ئەم باسە زۆر بە کورتی بڵێم بۆ ئەوەی بیرۆکەیەک بدەم کە بیروڕام چییە. بەڵام وەڵامەکە بەسە (ئەوە دەڵێن: دەتوانین ئەمە بە دەرفەتێکی تر جێبهێڵین) بەڵێ، سەیری هەبوونی سەرمایە و هەبوونی سەرمایەی کاش و خودی مەقولەی پارە و ئەوەی کە مەکینە و پارە یەک خاوەنیان هەیە و لە بەرانبەریشدا هەندێک کەس لە ناو کۆمەڵگەدا کە خاوەنی هیچ شتێک نین و ئەوان دەبێت کار بۆ ئەو کەسانە بکەن کە خاوەنی شتێکن و بەشێک لە بەرهەمەکە وەربگرن، ئەمە پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتییە کە لە سەرەتای ژیانەوە بوونی نەبووە، هەروەها بڕیار نییە ئەبەدی بێت. سەرمایە دیاردەیەکی مێژوویی سنووردارە. سەرەتای هەیە و هیوادارین کۆتایی هەبێت. دەکرێت وا گریمانە بکرێت کە کۆمەڵگا بەشێوەیەکی جیاواز خۆی ڕێکخستووە بەجۆرێک کە خاوەندارێتی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان (کە دەتوانێت بە پارە خۆی نیشان بدات) و دەسەڵاتی جوڵاندنی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان لە دەستی تاکەکاندا

نەبێت. کۆمەڵگایەک دەکرێت وا گریمانە بکرێت کە هەموو کۆمەڵگا خاوەنی هەموو شتێکە و هەرکەسێک بە پێی ئەرکی هاوڵاتیبوون یان بە پێی بەرژەوەندی خۆی بەشداری لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵا یەتیدا دەکات، وەک مارکس دەڵێت ئەگەر زۆری هەبێت. زۆر جێگای سەرنجە کە بۆ نمونە کاک خەلعتەبەری لە بنەماڵەی خۆیدا هیچ پەیوەندییەکی مووچەخۆری نییە. لەوێ هەموو شتێک هی هەموو کەسێکە و هەر کەسێک بە پێی توانا و بەرژەوەندی خۆی لە کاروباری خێزانیدا هەرچی پێی خۆشە بیکات و خێزانیش لە شوێنی خۆیدایە. بەڵام کە گەیشتینە کۆمەڵگا، یەکسەر هەندێکمان ناچار دەبین لە بوون دەربچین و دەبێت هەموو ڕۆژێک بەیانی تا شەو جارێکی تر بچینە سەر کار و هێزی جەستەیی و فیکری خۆمان بفرۆشین و لە کۆتاییدا دوای شەست ساڵ هیچمان نەبێت. ئەو کەسەی بە پارە و بە خاوەندارێتی لە ئامرازەکانی بەرهەمهێنان هاتە ناو ئەو کارە، دوای شەست ساڵ کە من کارم کرد، سامانەکەی شەست هێندە زیادی کردووە و تا ئێستاش خاوەنی ئامرازی بەرهەمهێنانی زیاترە. دەسەڵاتی من وەک کرێکارێک خۆی لە زیادبوونی هێزی سەرمایەدا نیشان دەدات. دەکرێت وا گریمانە بکرێت کە کۆمەڵگا ناتوانێت بەم شێوەیە بێت. دەمەوێت ئەوە بڵێم کە ئە وەندە سەرمایە بە ئەزەلی و ئەبەدی مەزانە…

عەلیرەزا مەیبدی: تا ئەم شوێنەت هەبێت. باقیەکەی تر بە شێوەیەکی بنەڕەتیتر لە شەوێکی تردا باس دەکەین.
گ□و□گری چوارەم: کێشەی□ک□ی بچووکم لەگەڵ کاک حیکمەت هەیە؛ بەرزیشتان هەمان کێشەتان هەبوو. باسی ناوەکەیان بوو. ئەگەر بیەوێت ناوی کاک حیکمەت نازناوێکی وەک کاک هاشمی ڕەفسەنجانی کە خۆی عەلی ئەکبەر هاشمی بێهرمانییە، یان کاک خومەینی کە مستەفاوی بوو، یان سادق خاڵخالی کە گیوی بوو، بە هیچ شێوەیەک ئەم تیۆرە بەدڵم نییە. بەپێچەوانەی بیرکردنەوەی ئەو ژنەی کە تەلەفۆنی کرد، بۆ ئەوەندە پرسیار و وەڵامت دەکردەوە کە دەیانگوت بە تایبەتی ناوەکەی کە سەرەتا گوێم لێ بوو، ناوێکی ئەوپەڕی باش و جوانی ئێرانییە (دەزانی: ژوبین ڕازانی!). ئەمە چی خراپ بوو کە هەر لەسەرەتاوە نەیانگوت؟ با ئێستا ئەم بابەتە بەجێبھێڵین. نامەوێت کاتێکی زۆرت وەربگرم. چونکە زیاتر لە دە بیست ڕۆژێک نیە کە هاتوومەتە شارەکەی ئێوە و پێشتر لێرە نەبووم. کاک حیکمەت ڕوونکردنەوەیەکی بچوک بدە لەسەر ئەوەی ئەم حزبە کۆمۆنیستیە تا ئێستا چی کردووە؟ چونکە لێرەدا هیچم نەبینیوە. لە ئێران کە سەرکردەکەی کاک کیانووری بوو کە ڕۆیشت. هەروەها نووسەرێکی دیکەیان هەبوو بە ناوی ئیحسان تەبەری کە لە ڕۆژنامەکاندا

دەیخوێنمەوە، فیقه و پرەنسیپەکانی بۆ کۆماری ئیسلامی دەنووسی.

مەنسور حیکمەت: سەبارەت بەو ناوەش وتم کە خەڵک ناوەکی سیاسی هەڵدەبژێرن، چونکە پێیان وایە لە هەندێک هەلومەرجدا دروستترە. ئەگەر ئەو ڕۆژە بتوانم ناوی بڕوانامەی لەدایکبوونم ڕابگۆڕێنم، هەمان شتم دەکرد. پرسی تێچووی ئەمنی و مەترسییەکانی ژیان کە دەتوانێت ببێتە بارگرانی بۆ زۆر کەس، وا دەکات کۆمۆنیستەکان ناوی قەڵەمیان هەبێت. زۆرێک ئەم کارەیان کردووە و جێگەی سەرسوڕمان نییە.

عەلیڕەزا مەیبدی: لە شەڕەکانی کوردستان دژی کۆماری ئیسلامی بەشداریت کردووە؟

مەنسور حیکمەت: لە کوردستان ئەندامی سەرکردایەتی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بووم کە کۆمەڵە لقی کوردستانی ئەو حیزبە بوو.

عەلیڕەزا مەیبدی: لەبیرتان بێت شەوێک لەسەر ئەو ڕۆژانە و چالاکییەکانی ئەم حیزبە لە کوردستان بۆ گوێگرانمان ڕوون بکەنەوە. باشە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری چی کردووە؟

مەنسور حیکمەت: پێموایە پێویستە بپرسم کە ئەمە چیمان کردووە کاتێک چاوپێکەوتنمان لەگەڵە دەکەیت؟ باسی ئەم هاوڕێیەی ئەمە باسەکی باش و خراپ و هەڵەیە! چونکە دەرکەوت کیانووری دواتر سەرکردایەتییەکەی داوە بە ئیحسان تەبەری، لە ئەگەری مردنی ئیحسان تەبەری پێش کاک کیانووری و دووەم: کاک کیانووری و ئیحسان تەبەری چ پەیوەندییەکیان بە حزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەوە هەیە؟ دڵخۆشم کە هاوڕێکانمان ئێستا کە لە دەرەوەی وڵاتن زیاتر دەستیان بە بڵاوکراوەکان دەگات و پێدەچێت زانیاری زیاتریان دەست بکەوێت.

بنەمای ئەم بابەتە زارەکییە. ئەم دەقە لەلایەن ئارش حەمیدی لە شریتی دەنگییەوە دەستکاری کراوە و فاتیح شێخیش دەستکاری و بەراوردی کردووە.
لەو شوێنانەی کە گفتوگۆکان لە دەرەوەی بازنەی چاوپێکەوتنەکەن، بە نموونە گفتوگۆ دوولایەنەکانی چاوپێکەوتن لەگەڵ گوێگران لەسەر هێڵی ڕادیۆ، هەندێک بەش لابراون.
بەرهەمە هەڵبژێردراوەکانی مەنسور حیکمەت، پاشکۆی ژمارە ٢ – نیسانی ٢٠٠٧
hekmat.public-archive.net #3780fa.html